

Konsekvensutredning av Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet

- I forbindelse med verneplan for Sjunkan-Misten i Nordland

Oddgeir Andersen
Øystein Aas

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Konsekvensutredning av Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet

- I forbindelse med verneplan for Sjunkan-
Misten i Nordland

Oddgeir Andersen
Øystein Aas

Andersen, O. & Aas, Ø. 2005. Konsekvenser av Forsvarets virksomhet og annen operativ – og øvingsvirksomhet. – i forbindelse med verneplan for Sjunkan-Misten området i Nordland. NINA Rapport 78: 38 pp.

Lillehammer, 18. november 2005

ISSN: 1504-3312

ISBN: 82-426-1621-3

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

[Åpen]

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Oddgeir Andersen

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Trond Taugbøl (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Fylkesmannen i Nordland

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Eldrid Nedrelo

FORSIDEBILDE

Veronika Ormåsen.

NØKKEWORD

Naturvern, konsekvensutredning, nasjonalpark, verneforslag

KEY WORDS

Nature Conservation, Environmental impact assessment, National Park, Protection proposal

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA Trondheim

NO-7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Postboks 736 Sentrum

NO-0105 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 22 33 11 01

NINA Tromsø

Polarmiljøsenteret

NO-9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkelgården

NO-2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 61 22 22 15

<http://www.nina.no>

Sammendrag

Andersen, O. & Aas, Ø. 2005. Konsekvenser av Forsvarets virksomhet og annen operativ øvingsvirksomhet. – i forbindelse med verneplan for Sjunkan-Misten området i Nordland. NINA Rapport 78: 38 pp.

I forbindelse med Stortingsmelding nr. 62 (Ny landsplan for verneområder i Norge) er det sagt at halvøya nord for Bodø, i Bodø, Fauske og Sørfold kommuner, heretter kalt Sjunkan-Misten området, skal utredes for vern. Utredningsområdet for vern ligger i Bodø, Fauske og Sørfold kommuner. Arealet er 432 km². Av landarealet er 73,2% privat grunn, mens resten er statlig grunn.

Landskapet i utredningsområdet for vern er storslått og variert, og her er ett av de få gjenværende fjordområdene i Nordland med villmarkspreg/innslag av villmark. Fjordene er omgitt av et alpint fjellandskap. Sjunkhatten i Sørfold er høyeste punkt med 1185 moh. Landskapet er preget av breerosjon med både spisse topper og avrundede fjell, bratte fjellsider, dalbotner, morener og den mer åpne Fridalen.

Konsekvenser av 0-alternativet

Virkningen av 0-alternativet vil si at Forsvaret og annen operativ- og øvingsvirksomhet kan fortsatt benytte området slik de gjør i dag. Det er ikke kjent at det foreligger noen konkrete planer om endring av bruk eller av bruksomfang.

Konsekvenser av vern generelt

For Forsvarets bruk vil et vern ikke medføre konsekvenser av betydning, siden aktiviteten i utredningsområdet for vern er svært liten. Det er hovedsakelig lavflyging som foregår over utredningsområdet for vern, samt enkelte bakkeøvelser i mindre målestokk (lag-troppsnivå) en sjelden gang, samt bruk av eksisterende løypenett til 30 km og 10 km skiløp i området ved Valnesfjord helsesportsenter.

Det har kommet innspill om at redningstjenesten har behov for øvelseskjøring/virksomhet, særlig om vinteren, kurs og opplæringsvirksomhet for egne enheter, og kjentmannskjøring om vinteren. Dette gjelder også i forhold til Politiets og Sivilforsvarets bruk av området til kurs og øvingsvirksomhet. Området Kosmofjellet, Austerkløftfjellet, Sørdalen, Austerdalen, Falkfloget, Ånsvikfjellet, Sætervatnet benyttes av redningstjenesten til opplærings- og øvelsesvirksomhet. Området benyttes av både frivillige organisasjoner, politi, sivilforsvar og politihøgskolen.

For hjelpekorpsene, Politiet og Sivilforsvaret vil et vern medføre at øvingsmulighetene, spesielt vinterstid vanskeliggjøres. Videre vil eventuelle restriksjoner på bruk av landing med helikopter gjøre at samøvelser med hovedredningssentralen eller større samøvelser hvor luftfartøy benyttes utløse behov for søknad hvor fylkesmannen må godkjenne bruken av luftfartøy.

Konsekvenser av Milde bestemmelser

For Forsvaret vil konsekvensene av milde bestemmelser være ubetydelige/ingen konsekvenser.

Milde bestemmelser vil medføre små (liten) negative konsekvenser for annen operativ- og øvingsvirksomhet i vintersesongen. De øvrige negative konsekvensene er primært knyttet til motorferdsel i barmarkssesongen i Fridalenområdet.

Konsekvenser av Strengte bestemmelser

Konklusjonen er at strenge bestemmelser vil medføre store negative konsekvenser for Forsvaret når det gjelder lavflyging, ellers ubetydelige/ingen negative konsekvenser for Forsvaret.

For annen operativ- og øvingsvirksomhet sin bruk av utredningsområdet vil det bli middels store negative konsekvenser knyttet opp til motorferdsel i vintersesongen. Ut over dette vil konsekvensene knyttet opp til motorferdsel bli liten negativ.

Forslag til endring av vernebestemmelsenes ordlyd

Det foreslås at forskriftens ordlyd endres, slik at man direkte hjemler øvingsvirksomhet. Et avgrenset øvingsområde kan gjerne være nærmere definert på kart eller spesifisert i verneforskriften og gjerne tidsavgrenset til å gjelde vinterhalvåret, siden bruken og behovet er størst da.

Pkt 5.3 i milde bestemmelser bør presisere at det er landing det er snakk om.

Under strenge bestemmelser er all kjøring i utgangspunktet forbudt (pkt. 6.1). Til forskjell fra milde bestemmelser er ingen typer av kjøretøy spesifisert innledningsvis under punktet 6.3 i strenge bestemmelser. Slik vi tolker pkt. 6.3.a, kan barmarkskjøretøy tillates etter søknad. Dette forholdet bør klargjøres i endelig forskrift.

Under strenge bestemmelser, pkt 6.3, bør forskriftene gi unntak for motorferdselforbudet innen nærmer definerte områder på vinterføre. Det ser ut som at verneforslaget legger opp til at motorisert ferdsel kun skal forekomme i vintersesongen (jfr. Teksten i pkt. 6.3.b-d.), og dette bør i så fall komme tydeligere frem i de endelige forskriftene.

Avbøtende tiltak- Forsvaret

- Forvaltningsmyndighetene bør gjøre det mulig for både Forsvaret og andre aktører å sende inn en årlig søknad som inneholder oversikt over planlagt aktivitet innen hele eller deler av det arealet som eventuelt blir vernet. Dette gjelder både milde og strenge bestemmelser.
- Det bør vurderes hvorvidt vernegrensen trekkes parallelt med grensen for sikkerhetssonen (i nordlig retning, mot Heggmotind) til Heggmoen skytefelt. Vi ser at dette forslaget gjør at arronderingen av det foreslåtte utredningsområdet for vern vil bli noe unaturlig.
- Strenge bestemmelser bør kunne tillate lavflyging. Dette vil redusere de negative konsekvensene for Forsvaret betydelig.

Avbøtende tiltak - annen operativ- og øvingsvirksomhet

Utrederne mener at de mest aktuelle alternativene for avbøtende tiltak i prioritert rekkefølge i forhold til et eventuelt vern for "annen operativ- og øvingsvirksomhet" er:

- A. Forvaltningsmyndighetene inndeformer i verneforskriftene et areal som er øvingsområde for aktørene, der disse har en generell dispensasjon til å drive øvingsvirksomhet etter fastsatt øvingsplan. Dette gjelder både i forhold til milde og strenge bestemmelser.
- B. Man unntar øvingsområdet i Fridalen fra et vern (se vedlegg 5.). De frivillige organisasjonene og Sivilforsvaret ønsker denne løsningen. Alternativt bør dette området fritas fra vernebestemmelsene i den tiden på året hvor terrenget er snødekt/ det er frost i bakken (jfr. Friluftslovens unntak for ferdsel på innmark)
- C. Man legger opp til så enkle søknadsrutiner som overhodet mulig, helst en samlet søknad i året, for de berørte organisasjonene i området. Det samme gjelder tilbakerapporteringen etter øvelser.

Oddgeir Andersen & Øystein Aas,
Fakkelgården, 2624 Lillehammer.
E-post: [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no)

Innhold

1 Innledning.....	7
1.1 Begrepsavklaringer	9
2 Metode	10
3 Dagens situasjon	13
3.1 Plansituasjon.....	13
3.2 Forsvarets bruk	13
3.3 Annen operativ- og øvingsvirksomhet	18
3.4 Oppsummering av verdisettingen.....	23
4 Virkninger og konsekvenser av 0-alternativet.....	25
4.1 Forsvaret.....	25
4.2 Annen operativ- og øvingsvirksomhet	25
4.3 Oppsummering av virkning og konsekvenser ved 0-alternativet	25
5 Virkninger og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser	26
5.1 Virkning og konsekvenser av vern generelt	26
5.2 Milde bestemmelser	26
5.3 Strenge bestemmelser	30
6 Oppsummering av konsekvenser	33
6.1 0-alternativet	33
6.2 Milde bestemmelser	33
6.3 Strenge bestemmelser	33
6.4 Anbefaling av forvaltningsregime	35
7 Vernebestemmelsenes ordlyd og forslag til avbøtende tiltak	36
7.1 Endring av vernebestemmelsenes ordlyd	36
7.2 Avbøtende tiltak	36
Referanser	38

Forord

Rapporten beskriver dagens bruk for *Forsvaret og annen operativ- og øvingsvirksomhet* og konsekvenser av Fylkesmannens forslag til milde- og strenge vernebestemmelser i forbindelse med verneplan for området kalt Sjunkan-Misten i Nordland. Vi har lagt vekt på å lage rapporten så kortfattet og konkret som mulig, uten at det skal gå ut over detaljeringsgraden i beskrivelsen av bruk og drøfting av konsekvenser ved et eventuelt vern. I forbindelse med verneplanprosesser blir det gjerne nok dokumentasjon å forholde seg til for forvaltningsmyndighetene. Vår tanke har vært at denne rapporten skal være så konkret og anvendbar som mulig for oppdragsgiver i den videre verneprosessen.

Utrederne ønsker å takke Røde kors hjelpekorpsene i Fauske og Bodø, Norske redningshund-der, Sivilforsvaret, Politiet og Politihøgskolen, samt Forsvaret og Forsvarsbygg for velvillig as-sistanse og hjelp underveis i arbeidet med konsekvensutredningen.

Utrederne ønsker også å takke Fylkesmannen i Nordland for at Norsk institutt for naturforsk-ning ble tildelt dette oppdraget.

Lillehammer, 18. november 2005.

Oddgeir Andersen og Øystein Aas

1 Innledning

I forbindelse med Stortingsmelding nr. 62 (Ny landsplan for verneområder i Norge) er det sagt at halvøya nord for Bodø, i Bodø, Fauske og Sørfold kommuner, heretter kalt Sjunkan-Misten området, skal utredes for vern. Fylkesmannen i Nordland har i den forbindelse iverksatt prosessen med å utrede konsekvensene av et eventuelt vern. Samtidig gjennomføres en prosess for å utarbeide en fylkesdelplan i et større område enn *utredningsområdet for vern*.

I utredningsprogrammet som ble godkjent av DN 22.2.2005, fremgår det hva som skal utredes i forhold til Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet. Dette er:

1. Utredningen skal beskrive Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet i utredningsområdet for vern, og få frem både aktiviteter og bruk av områder. Videre skal utredningen få frem planer for slik virksomhet og eventuelle endringer i aktivitet fremover. Utredningen skal også vurdere behovet for Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet.
2. Utredningen skal kort belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet i området. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet for vern, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til eventuelle negative konsekvenser som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser, og forslag til føringer i en forvaltningsplan.

Områdebeskrivelse

Utredningsområdet for vern ligger i Bodø, Fauske og Sørfold kommuner. Arealet er 432 km². Av landarealet er 73,2 % privat grunn, mens resten er statlig grunn (innen Bodø og Fauske kommuner). Heggmoen-området og Fridalen er for det meste statlig grunn.

Landskapet i utredningsområdet for vern er storslått og variert, og her er ett av de få gjenværende fjordområdene i Nordland med villmarkspreg/innslag av villmark. Fjordene er omgitt av et alpint fjellandskap. Sjunkhatten i Sørfold er høyeste punkt med 1185 moh. Landskapet er preget av breerosjon med både spisse topper og avrundede fjell, bratte fjellsider, dalbotner, morener og den mer åpne Fridalen.

Det er få tunge tekniske inngrep i utredningsområdet for vern. En mindre kraftlinje fra Heggmoen går gjennom området vest for Sørfjorden til Steigtindvatnet og videre mot Festvåg. En bomvei og sikkerhetssonen for Forsvarets skytefelt på Heggmoen går også inn i utredningsområdet for vern ved Heggmotind. I Øvre Valnesfjord går en traktorvei et kort stykke fra Vestvatnli mot Sætervatnet. Fra Fridalen bru går en gårdsvei til de gamle gårdene i området. En mindre kraftledning forsyner Vassvika med strøm. Ei telefonlinje fører også hit fra Røsvik.

Ellers finnes det få nye inngrep. Slike svært lite berørte fjord- og fjellområder er sjeldent både i Norge og ellers i Europa.

Til sammen 396,2 km², eller 91,6 prosent, av arealet i Sjunkan-Misten ligger mer enn en kilometer fra tyngre tekniske inngrep.

Bodø kommune

I dag foregår det aktivitet i regi av Forsvaret ved Heggmoen i Bodø kommune. Heggmoen-området er regulert til Militært område/skytefelt/skytebane i Bodø kommune sin kommuneplan (arealdelen), sist vedtatt 12.02.04, samt at Bodø hovedflystasjon benytter utredningsområdet for vern til lavflyving med jagerfly. Det foregår også noe aktivitet i området Skautuva-Svartvatnet i Bodø kommune i regi av Bodø Røde Kors Hjelpekorps.

Fauske kommune

Nedre deler av Fridalen i Fauske kommune er delvis utenfor utredningsområdet for vern. Hele dalen, fra Kosmo og spesielt de indre deler, ved Valnesfjord helsesportsenter og nord til Skolten nord for Sætervatnet kan defineres som et primærområde for annen operativ øvingsvirksomhet. Dette området benyttes mye av Røde Kors Hjelpekorpsene, Sivilforsvaret, Norske Redningshunder og av Politiet. (se **kart 1**) til øvingsformål. Mye av aktiviteten skjer i regi av eller i samarbeid med Fauske røde kors hjelpekorps, som disponerer en hytte i området. Området er i dag avsatt som LNF-område. I vedtatt arealplan for Fauske kommune er det avsatt et område merket N1 (som tilsier et strengt vern i forhold til utbygging og inngrep) som er nærmest identisk med utredningsområdet for vern i Sjunkan-Misten.

Sørfold kommune

Verken Forsvaret eller de organisasjonene som defineres inn under "annen operativ- og øvingsvirksomhet" har regelmessig/permanent aktivitet innen arealene til denne kommunen. Unntaket er de områdene som ligger nord for Sætervatnet, hvor bruken er noe sporadisk i forbindelse med øvelser i regi av Røde Kors hjelpekorpsene.

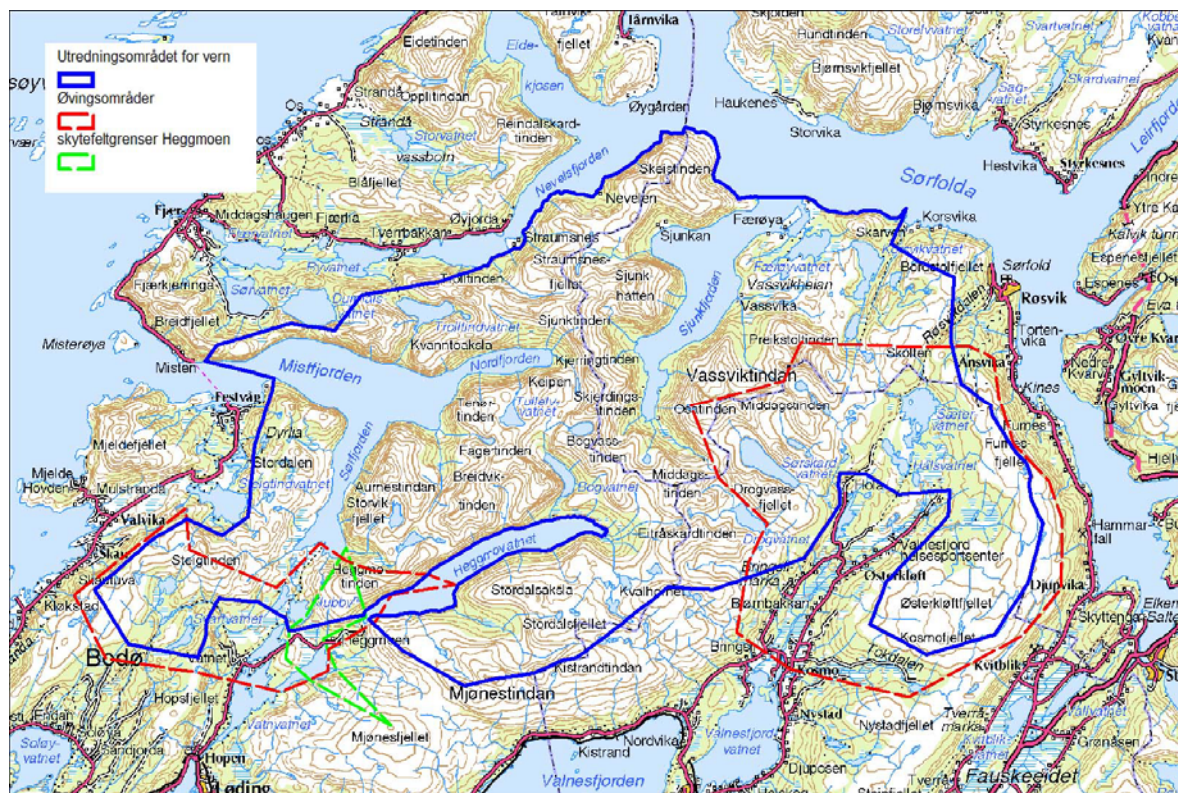
Avgrensning av influensområdet

Utredningstemaene i denne rapporten har vurdert den militære aktiviteten innenfor grensene til *utredningsområde for vern* (jfr. utredningsprogrammets Pkt.1), samt den militære aktiviteten ved Heggmoen skytefelt i Bodø og aktiviteten som omfatter "annen operativ- og øvingsvirksomhet". Slik aktivitet finnes i Fridalen i Fauske, delvis utenfor grensene til utredningsområdet for vern, samt i Skautua - Steigtind – Heggmoen området i Bodø kommune. Innen utredningstema "Annen operativ- og øvingsvirksomhet" inngår aktiviteten til Røde Kors hjelpekorpsene, Sivilforsvaret, Politiet, Norske redningshunder. Forsvarets aktiviteter innen utredningsområdet for vern er i all hovedsak lavflyging for jagerfly, samt at nærøvingfeltet Heggmoen ligger inntil grensen for utredningsområdet for vern.

Annen militær aktivitet og operativ- og øvingsvirksomhet som forekommer innenfor plangrensen for fylkesdelplanen er ikke vurdert. Blant annet ligger det to skytefelt innen utredningsområdet for vern for fylkesdelplanen som ikke er omtalt i denne rapporten.

Influensområdet for rapportens utredningstema er definert slik:

*Alt areal innen utredningsområdet for vern, samt de tilgrensende arealene knyttet til Heggmoen skytefelt i Bodø kommune (Forsvarets bruk) og sørlige deler av Fridalen, i Fauske kommune utenfor grensene for utredningsområdet for vern (annen operativ- og øvingsvirksomhet). Influensområdets avgrensning er illustrert på **kart 1** (rød stiplet linje utenfor utredningsområdet for vern).*

Kart 1. Utrekningsområdet for vern, grenser for eksisterende skytefelt og øvingsområder som benyttes av frivillige organisasjoner, Sivlforsvaret og Politiet. Influenksområdet avgrenses av areal merket med rød stiple linje utenfor utredningsområdet for vern.

1.1 Begrepsavklaringer

I forhold til vernebestemmelsene er det to begrep som er sentrale i forståelsen av tolkning en av verneforskriftene. Dette er begrepene "øvingsvirksomhet" og "operativ virksomhet" og hvor skillelinjene mellom disse begrepene går. Dette gjelder både for Forsvarets bruk og andre organisasjoners bruk av utredningsområdet for vern.

Operativ virksomhet er av Forsvarets overkommando (brev til DN, 7. jan. 1997) definert til å være:

"..all militær virksomhet som er nødvendig for å planlegge, forberede og gjennomføre:

- *overvåkning av land-, sjø- og luftterritoriet.*
- *Forsvarsplaner herunder feltbefestninger, anlegg for installasjoner og stridsmidler.*
- *Beredskapstiltak herunder utrykningsøvelser med militære styrker.*
- *Støtte til det sivile samfunn og politi som krever innsetting av styrker.*
- *Rene militære operasjoner i spesielle situasjoner herunder søk og redningstjeneste."*

For Forsvaret vil begrepet "operativ virksomhet" forstås som faste installasjoner, og bruk av disse som er nødvendige for å gjennomføre virksomheten. Konkrete aksjoner i forbindelse med ulykker (f.eks leteaksjoner eller snøskred) vil kunne defineres som operativ virksomhet, dersom forsvaret blir bedt om å delta i slike aksjoner. Flyvirksomheten ut fra Bodø Hovedflystasjon vil i stor grad være "øvingsvirksomhet". For redningstjenesten vil f.eks ulykker og leteaksjoner være situasjoner som kan defineres som "operativ virksomhet".

Programerte øvelser, trening og kurs som skjer i regi av Forsvaret og den sivile redningstjenesten, vil derfor betraktes som øvingsvirksomhet, og ikke "operativ virksomhet".

2 Metode

Konsekvensutredningen er utarbeidet på grunnlag av eksisterende dokumentasjon om bruken av området, gitt av brukerne selv. Det er gjennomført intervjuer med representanter fra Forsvaret, Forsvarsbygg, Fauske Røde kors hjelpekorps, Bodø Røde kors hjelpekorps, Norske redningshunder, Sivilforsvaret i Bodø, Politiet og Politihøgskolen i Bodø. I tillegg er det gjennomført en befarings i områdene som benyttes til disse formålene, ved Heggmoen og i Fridalen.

Metodikken er basert på en "standardisert" og systematisk prosedyre for å gjøre analyser, konklusjoner og anbefalinger mer objektive, lettere å forstå og lettere å etterprøve. Metodikken er beskrevet i Statens vegvesens håndbok 140 (1995) og DN håndbok nr 18-2001 (om friluftsliv). En viktig del av en konsekvensutredning er å fremstille 0-alternativet, så detaljert som mulig. Dette innebærer å utrede hvilke muligheter og eventuelt begrensninger som allerede gjelder innenfor det foreslåtte utredningsområdet for vern, i forhold til Forsvarets og frivillige organisasjoners bruk av området. 0-alternativet skal ta utgangspunkt i dagens situasjon og drøfte den opp mot den påregnelige utviklingen fremover i tid, dersom området ikke blir vernet. Påregnelig utvikling bygger på den aktivitet og de planer som foreligger for bruk av området som vi er kjent med, samt sannsynlig arealdisponering i kommuneplaner dersom området ikke blir vernet. Her skal ønsker og innspill fra berørte parter og interessegrupper tas hensyn til. Tidsperspektivet på vurderingen av 0-alternativet og fremtidig utvikling skal være frem til vernetidspunktet. Dette betyr at våre vurderinger strekker seg 2-3 år frem i tid.

Verdi

Det første trinnet i konsekvensvurderingen er å beskrive og vurdere temaets status og forutsetninger innenfor det planlagte utredningsområdet for vern. Fastsettelsen av "verdi" er så langt som mulig basert på dagens bruk og behov uttrykt ved konkrete planer for fremtidig utvikling og sannsynligheten for å kunne realisere disse innenfor dagens forvaltningspraksis, det vil si i et område uten vern. Verdien fastsettes langs en skala som spenner fra *liten verdi* til *svært stor verdi* (fig. 2).

Verdisettingen etter skalaen vist i **figur 2** bygger på flere forhold. Hvor mye området er i bruk gjennom året, og til hvilke perioder av året det er i bruk. Hvilke egenskaper et gitt område har til ulike formål, samt hvilke behov aktørene har for å bruke nettopp dette området er av betydning. Behovet vurderes ut i fra omfanget på aktivitetene og etterspørsel fra andre aktører i regionen/området. Videre vil tilgjengeligheten til området og den infrastrukturen som aktørene eventuelt har i utredningsområdet være av betydning.

Verdivurdering			
Liten	Middels	Stor	Svært stor

Figur 2. Skala for verdivurdering

Verdivurderinger skal gjennomføres på flere nivåer. Det er vurdert hvor viktig skytefeltet og utredningsområdet for vern er for Forsvaret og andre brukergrupper som faller inn under dette utredningstema på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå etter kriterier angitt i tabell 1.

Tabell 1. Verdisettingskriterer på nasjonalt-, regionalt- og lokalt nivå.

Nivå	Kriterium
Nasjonal verdi	Avstanden/reisetiden for eksisterende eller potensielle brukere (avdelinger/organisasjoner) er så lang at oppholdstiden for å bruke området/skytefeltet bør være flere dager.
Regional verdi	Avstanden/reisetiden for eksisterende/potensielle brukere (avdelinger/organisasjoner) er ikke lengre enn at den aksepteres for en hel dags opphold.
Lokal verdi	Kort avstand (under en time) fra eksisterende militæranlegg/-leirer eller for andre brukere

Virkning

Neste trinn i prosessen består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger (effekter på bruken) hvis det vedtas et vern, uttrykt gjennom tiltak beskrevet i 0-alternativet, milde eller strenge vernebestemmelser. Tiltakets virkninger blir bl.a. vurdert ut fra omfang av eksisterende aktiviteter og sannsynligheten for at endringer i bruk eller bruksmuligheter for Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet skal oppstå, etter hvilke vernebestemmelser som velges. Tiltakets samlede virkning blir vurdert langs en skala fra *Svært stor negativ* til *Svært stor positiv* (eksempel i **tab. 2**).

Tabell 2. Skala for vurdering av tiltakets virkning for utredningstemaet.

Virkninger	Kriterier
Svært stor negativ	Den totale bruken for utredningstemaene forventes å bli redusert svært mye i forhold til dagens nivå, eller mulighetene for å drive slik aktivitet blir svært mye redusert, eller områdets verdi for framtidig bruk blir redusert svært mye.
Stor negativ virkning	Den totale bruken forventes å bli vesentlig redusert i forhold til dagens nivå, eller mulighetene for å drive slik aktivitet blir vesentlig redusert, eller områdets verdi for framtidig bruk blir vesentlig redusert.
Middels negativ virkning	Den totale bruken forventes å bli merkbart redusert i forhold til dagens nivå, eller mulighetene for å drive slik aktivitet blir merkbart redusert, eller områdets verdi for framtidig bruk blir merkbart redusert.
Liten negativ	Den totale bruken forventes å bli litt redusert i forhold til dagens nivå, eller mulighetene for å drive slik aktivitet blir litt redusert, eller områdets verdi for framtidig bruk blir litt redusert.
Ingen/ubetydelig	Tiltaket har ingen/ubetydelige virkninger på dagens eller framtidig aktivitet
Liten positiv	Tiltaket har små positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området
Middels positive	Tiltaket har middels positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området
Store positive	Tiltaket har store positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.
Svært store positive	Tiltaket har svært store positive virkninger for dagens eller framtidig aktivitet i området.

Klassifisering av verdi, virkning og konsekvenser er basert på Håndbok 140 til Statens vegvesen, og DN sin håndbok nr. 18-2001, men tilpasset til Forsvarets virksomhet og annen operativ og øvingsvirksomhet. For å klassifisere og rangere mild og streng forskrift sin påvirkning på utredningstemaet, har vi benyttet metodikken som beskrevet over i forhold til aktivitetene som påvirkes av milde og strenge bestemmelser.

Konsekvenser

Konsekvensene av forslaget til vernebestemmelsene vurderes deretter på bakgrunn av de forventede virkningene vernebestemmelsene vil ha på Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet.

Konsekvensene av tiltaket vil dermed fremgå direkte ved å sette områdets verdi og virkning av milde og strenge bestemmelser inn i tabell 3. Vår vurdering av verdi, virkning og konsekvens er oppsummert i **tabell 7** senere i dokumentet.

Tabell 3. Klassifisering av konsekvenser.

Virkning	Verdi			
	Svært stor	Stor	Middels	Liten
Svært stor negativ	----	---	--	-
Stor negativ	---	--	-	-
Middels negativ	--	-	-	0/-
Liten negativ	-	-	0/-	0
Ingen/ubetydelig	0	0	0	0
Liten positiv	+	+	0/+	0
Middels positiv	++	+	+	0/+
Stor Positiv	+++	++	+	+
Svært stor positiv	++++	+++	++	+

Symbol	Beskrivelse
++++	Svært stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
--	Middels negativ konsekvens
---	Stor negativ konsekvens
----	Svært stor negativ konsekvens

Figur 4. Forklaringsnøkkel til klassifisering av konsekvensene.

Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra *svært stor negativ konsekvens* til *svært stor positiv konsekvens* (**fig. 4**). De ulike konsekvenskategoriene er illustrert ved å benytte symbolene "+", "0" og "-". I **figur 4** er ikke klassifiseringene 0/+ og 0/- med. Disse fremgår av **tabell 3**. Dette er kategorier hvor konsekvensene ligger mellom *ubetydelig/ingen* og *liten* (positiv eller negativ) konsekvens.

Kapittel 5 gir en oppsummerende oversikt over verdi, virkning og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser for Forsvarets virksomhet og annen operativ- og øvingsvirksomhet.

3 Dagens situasjon

3.1 Plansituasjon

Bodø kommune har en kommuneplan der arealdelen sist ble vedtatt den 12.02.04. Kystsoneplanen for Bodø ble vedtatt den 12.06.03. Begge planene er framstilt på plankartet for kommuneplanens arealdel, og vil bli revidert i neste kommunestyreperiode, om 3- 4 år. I arealdelen er utredningsområdet for vern avsatt som båndlagt område/foreslått vern. Det er et avvik mellom dette båndlagte området i arealdelen og meldingsdokumentets avgrensning av utredningsområdet ved Rundvatnet/Steigtind. I kommuneplanens arealdel er arealene sør for Langvatnet og Steigtind avsatt som LNF-3-område, Bodømarka. Innenfor dette området tillates ikke spredt bolig-, ervervs- eller fritidsbebyggelse, eller fradeling til slike formål. Det tillates en utvidelse av eksisterende hytter i Bodømarka innenfor visse grenser fastsatt i arealdelen til kommuneplanen. Områdene ved Heggmotind er avsatt som Militært område/skytefelt/skytebane.

Fauske kommune har en kommuneplan der arealdelen ble vedtatt av kommunestyret 15.02.01. I kommuneplanens arealdel er området Øvre Valnesfjord/Fridalen utlagt til LNF-område. Rullegang av planen beregnes igangsatt ved årsskiftet 2004/-05. I vedtatt arealplan er det avsatt et område merket N1, nærmest identisk med utredningsområdet for vern i Sjunkan-Misten, i påvente av et eventuelt vern etter naturvernloven. Verna vassdrag er avmerket på plankartet.

Sørfold kommune har en kommuneplan der arealdelen ble vedtatt i 1996. Kystsoneplanen ble vedtatt i 2000. I kommuneplanens arealdel er hele arealet innenfor utredningsområdet for vern avsatt som LNF A-område. Det vil si at spredt bolig-/fritidsbebyggelse og ervervsbebyggelse unntatt anlegg tilknyttet stedbunden næring, i regelen ikke er tillatt. I kystsoneplanen er hele Sjunkfjorden avsatt som FFFN-område, dvs. flerbruksområde (Fiske-, Ferdsel-, Fritids- og Naturområde).

3.1.1 Planer under utarbeidelse

Sørfold kommune planlegger nå revisjon av kommuneplanen og kystsoneplanen. Utredningsområdet for vern er å anse som båndlagt inntil verneplanen er avklart.

I praksis er hele utredningsområdet for vern båndlagt inntil arealbruken blir avklart i vernesaken. Det er sannsynlig å anta at områder som evt. Ikke blir vernet blir LNF-områder igjen, med noe varierende strenghet mellom kommunene når det gjelder muligheten for spredt bolig, fritids- og ervervsbebyggelse.

Det pågår også et arbeid med en nasjonal verneplan for marine områder. Karlsøyfjorden og Godøysstraumen i utredningsområdet for vern er fortsatt med i denne verneplanen.

3.2 Forsvarets bruk

Forsvaret benytter flere områder som ligger utenfor utredningsområdet for vern. Det er aktivitet ved Mjelde, Junkerfjellet og Keiservarden, i tillegg til Heggmoen. Heggmoen er eneste område som berører utredningsområdet for vern, i den forstand at sikkerhetssonen for skytefeltet ligger innenfor grensen til utredningsområdet.

3.2.1 Aktivitet som berører utredningsområdet for vern

Sentrale deler av utredningsområdet for vern, fra Heggmoen og nordover faller innenfor Forsvarets lavflygingsområder (**Kart 2**). I tillegg forekommer det en sjelden gang bakkeøvelser i utredningsområdet for vern. To ganger i året arrangeres det skirenn i det eksisterende løype-nettet ved Valnesfjord helsesportsenter.

Motorferdsel

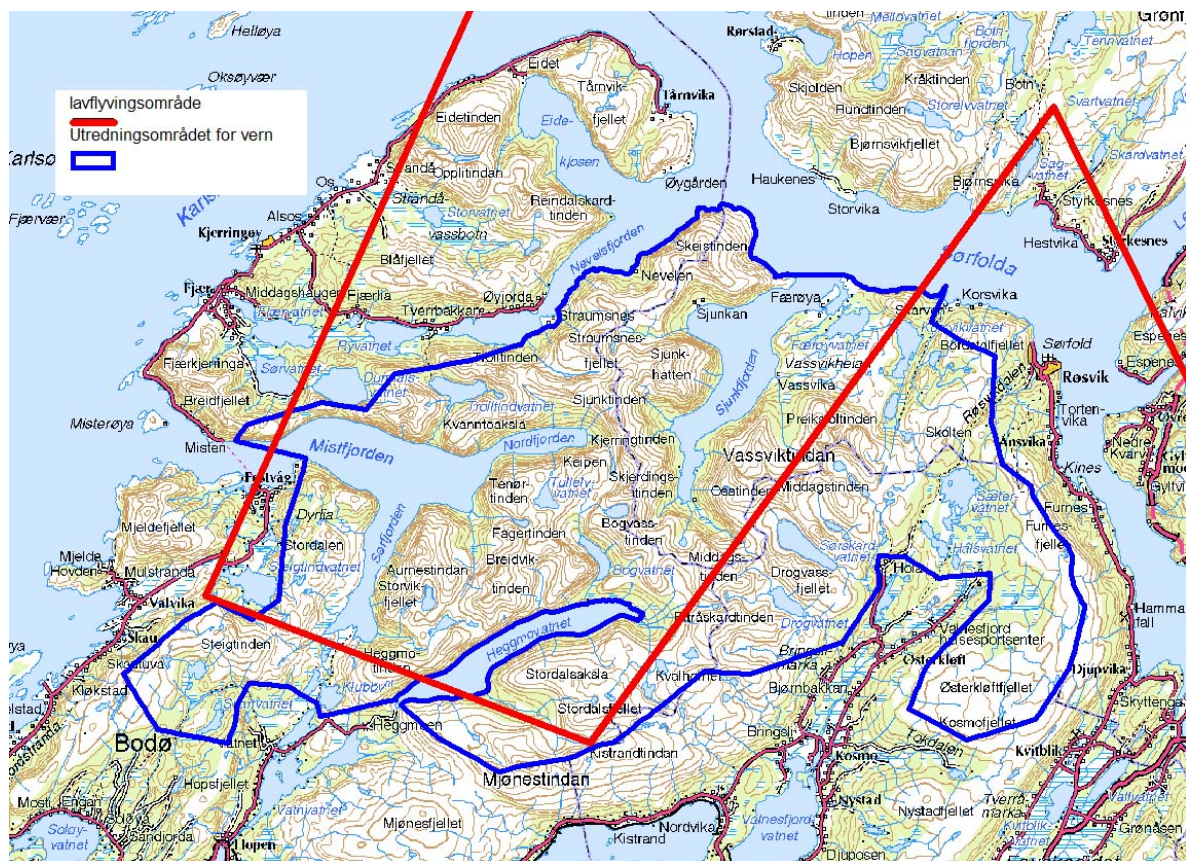
I utredningsområdet for vern forekommer lavflyging med jagerfly ca. 50 dager i året. Området benyttes til lavflyging fordi det er lite befolket og dermed ikke så støybelastende på bosetning. Fjellformasjonene i området er også svært gunstige med tanke på trening på lavflyging.

Forsvaret ser på utredningsområdet for vern som svært verdifullt til slike formål. I tillegg er det en akseptabel trase for jagerflyene for å komme seg nordover mot skyte- og øvingsfeltet på Sætermoen ved Bardu. Øvinger luft – bakke foregår i Sætermoen skytefelt. Utredningsområdet for vern, utenfor Heggmoen skytefelt, har stor verdi for Forsvaret som lavflyvingsområde for jagerfly (tabell 5). Kart 2 viser Forsvarets arealer som i dag benyttes til lavflyging. I forhold til fremtidig bruk av utredningsområdet for vern til dette formålet, har området **stor verdi** i lokal og regional målestokk på grunn av kort avstand fra aktuelle militærflystasjoner (Bodø hovedflystasjon) og fordi området er meget godt egnet til å trene lavflyging i. Videre er bruken av utredningsområdet til dette formålet nokså omfattende, omtrent 1 dag i uka.

I nasjonal målestokk får lavflyging **middels** verdi. Forsvaret har tilsvarende områder flere andre steder i landet, og som benyttes hyppigere enn hva tilfellet er her. Det er også lavflygingsområder under avvikling, som f.eks Hjerkinns skytefelt på Dovrefjell. Betydningen av å beholde godt egnede områder til slike formål er svært stor for Forsvaret. Nærhet til eksisterende militær flystasjon, samt lite fast bosetting i de deler av utredningsområdet som benyttes, er med å øke verdien av området i forhold til lavflyging.

Når det gjelder motorferdsel på bakken, er det minimalt med aktivitet fra Forsvarets side. Det meste av aktiviteten foregår i Heggmoen skytefelt. Utredningsområdet for vern får derfor **liten verdi** lokalt, regionalt og nasjonalt for Forsvaret med hensyn på motorferdsel på bakken.

Kart 2. Forsvarets lavflygingsområder i tilknytning til utredningsområdet for vern. Det er areal innenfor rød strek som er lavflyvingsområdet.

Ferdse

Det forekommer en sjelden gang øvelser innen utredningsområdet for vern. Dette er først og fremst marsjer til fots eller treningsløp på ski med soldater fra Bodø Hovedflystasjon eller Reitan leir. Det er svært sjelden det er øvelser med overnatting i utredningsområdet for vern. Denne type øvelser foregår på lags- eller troppsnivå (10-80 personer). For denne type aktivitet har utredningsområdet for vern **liten verdi** på grunn av lite bruksomfang, både i lokal, regional og nasjonal målestokk. Dette gjelder både sommer og vinter. Det har ikke vært mulig å få noe tall

på hvor ofte denne type aktivitet forekommer innen utredningsområdet for vern, men det opplyses at utredningsområdet benyttes en sjelden gang. Løypenettet ved Valnesfjord helsesport-senter benyttes to ganger i året til skirenn (30 km og 10 km). Det foreligger ikke informasjon om at det benyttes motoriserte kjøretøy (fra Forsvaret) i forbindelse med disse aktivitetene/øvelsene. Det er personellet ved Valnesfjord Helsesportssenter som står for løypekjøringen i forkant av disse arrangementene. Verdien av å benytte løypenettet i Valnesfjord-området for Forsvaret er liten, lokalt, regionalt og nasjonalt på grunn av lite bruksomfang.

Tabell 5. Verdivurdering av ulike typer aktivitet Forsvaret har i utredningsområdet for vern.

Aktivitet	Lokal verdi	Regional verdi	Nasjonal verdi
Motorferdsel-Lavflyvningsområde	Stor	Stor	Middels
Motorferdsel – bak-kekjøretøy*	Liten	Liten	Liten
Ferdsel-Skirenn	Liten	Liten	Liten
Ferdsel-Bakkeøvelser	Liten	Liten	Liten

* snøskuter og beltevogn

I den videre vurderingen av virkning og konsekvenser, har derfor Forsvarets aktivitet på bakken (ferdsel) **liten verdi**, mens lavflyging har **stor verdi**, øvrig motorferdsel har **liten verdi**.

3.2.2 Aktivitet utenfor utredningsområdet for vern

For disse aktivitetene gis det en kort beskrivelse, men verdisetting er ikke tatt med i konsekvensvurderingene, siden denne type aktivitet foregår utenfor utredningsområdet for vern og ikke vil bli berørt av forslagene til verneforskrifter.

Infanterivåpen og bakkeøvinger

Forsvarets nærøvningsfelt på Heggmoen ligger utenfor utredningsområdet for vern (kun deler av sikkerhetssonen er innenfor). Sikkerhetssonen som ligger inne i utredningsområdet for vern gjelder sørvestsida av Heggmofjellet. Sikkerhetssonen benyttes ikke til militær aktivitet. Nærøvningsfeltet (utenfor utredningsområdet for vern) benyttes av luftvern bataljonen og basesettet (vakthold og sikring) ved Bodø Hovedflystasjon. Ferdsel er ikke tillatt innenfor sikkerhetssonen når skyting pågår. Det vil si at et areal innen utredningsområdet for vern ikke kan benyttes i perioder med skyteaktivitet i nærøvningsfeltet.

Feltet brukes i all hovedsak til skarpskyting med infanterivåpen. Det er sju feltbaner som ligger i to forskjellige områder. Bane 1-5 ligger i ett område, hvorav bane 4 og 5 ligger i ei myr. Derfor er bane 1-3 mest brukt. Bane A og B ligger i området ned mot Vatnvatnet (se bilde 2). Her skytes det kun med MG og mitraljøse. Skytefeltet har i gjennomsnitt 35-40 bruksdøgn i året. Det er mellom 10-80 soldater som deltar under skyteøvelsene.

All militær bruk av skytefeltet varsles i avisene før feltet tas i bruk. Sikkerhetssona merkes med flagg. Det står også 3-4 flaggstenger ute i sikkerhetssonen. Skytefeltet benyttes også til feltøvinger hvor soldatene overnatter en natt. Det gjennomføres en sjelden gang nattskyting ved Heggmoen. Skyting på ettermiddag/kveld/natt gjennomføres inntil 15 netter i året totalt. En oversikt over bruksomfanget av ulike typer våpen brukt er vist i **tabell 6**.

Tabell 6. Oversikt over antall skudd fra ulike våpen brukt i Heggmoen skytefelt. All virksomhet ligger utenfor utredningsområdet for vern.

Våpen	Antall skudd	Bane
AG-3	154000	1-5, mest på 1-3.
MP5/Glock	7000	1-5, mest på 1-3.
MG-3	13000	1-5, 67% av aktiviteten skjer på bane 1 og 2.
12,7 og lignende.	1000	A-B og 1-5
M 72 med innleggsrør	400	I området rundt 1-5
AG-3 med sporlys	4000	I området rundt 1-5
AG-3 med rødplast	5000	I området rundt 1-5
Knallskudd	100	I området rundt 1-5
Snublebluss	50	I området rundt 1-5
Markørladninger	10	I området rundt 1-5 eller i området rundt

Transport av soldater til og fra skytefeltet foregår med lastebiler, Geländervagen (MB) eller pansrede kjøretøy. Støymessig vil dette være å betrakte som lastebiler. Terrenget utenfor veier i skytefeltet bærer noen steder preg av at det benyttes beltevogner og terrengkjøretøyer (se kjørespor i bilde 2). Denne type kjøretøy benyttes en sjelden gang i forbindelse med øvinger i skytefeltet. Det foreligger ikke noe tall på denne type bruk av området.

Definisjonen på et nærøvingsfelt er slik (NOU 2004: 27):

"Med nærøvingsfelt forstås et geografisk område for utdanning og trening som ligger direkte i tilknytning til eller i umiddelbar nærhet av øvende avdelings standkvarter. Avstanden til feltet bør være kortest mulig og ikke overstige 30 minutter forflytning. Ideelt sett bør all daglig tjeneste kunne foregå i dette området. Avhengig av de utdanningsoppdrag som skal gjennomføres, bør slike felt ha kapasitet for skyting, mine, Eksplosivrydding og sprengningsarbeider, strid i bebygde område (SIBO), kjøreløyper/områder for vognførerutdanning, ABC utdanning og overgang over vassdrag og manøvrering for mindre avdelinger."

Forsvaret har også et skytefelt ved Mjelde. Dette ligger i utredningsområdet for vern for fylkesdelplanen, men utenfor utredningsområdet for vern. Skytefeltet ved Mjelde benyttes til skyting med luftvernssystemer. I tillegg er det øvingsområde ved Keiservarden og Junkerfjellet. Det er ingen av de nevnte skytefeltene som ligger innenfor grensene til utredningsområdet for vern.

Bilde 1. Kart og sikkerhetsinstruks ved Heggmoen Skytefelt.

Bilde 2. Fra skytefelt A og B på Heggmoen, utenfor utredningsområdet for vern (MG- og mitraljøse bane).

Den militære bruken av- og øvelser innen Heggmoen skytefelt får liten-middels verdi, på grunn av relativt lav bruksfrekvens til øvingsformål, samt at Forsvaret har to andre øvingsfelt i området. Bruk av infanterivåpen (kun i skytefeltet) gis middels stor verdi i lokal og regional målestokk, mens liten verdi i nasjonal målestokk. Sprengning gis liten verdi på alle nivåer på grunn av lite omfang (10 markørladninger i året).

Konsekvensutredningene skal også vurdere behovet for Forsvarets virksomhet i området. Vår vurdering bygger på NOU 2004:27 sine vurderinger, samt dagens behov og sannsynlig fremtidig utvikling. Behovet for å opprettholde aktiviteten i Heggmoen skytefelt vurderes til middels stor, fordi her de etablerte skytebaner, ammunisjonslager og det er kort vei mellom forlegning og skytefeltet. Når det gjelder behovet for lavflyvningsområde, er nærheten til Bodø Hovedflystasjon, høy bruksfrekvens, samt meget godt egent topografi på området, med på å gjøre at behovet vurderes til å være stort når det gjelder lavflyging.

Fremtidig utvikling

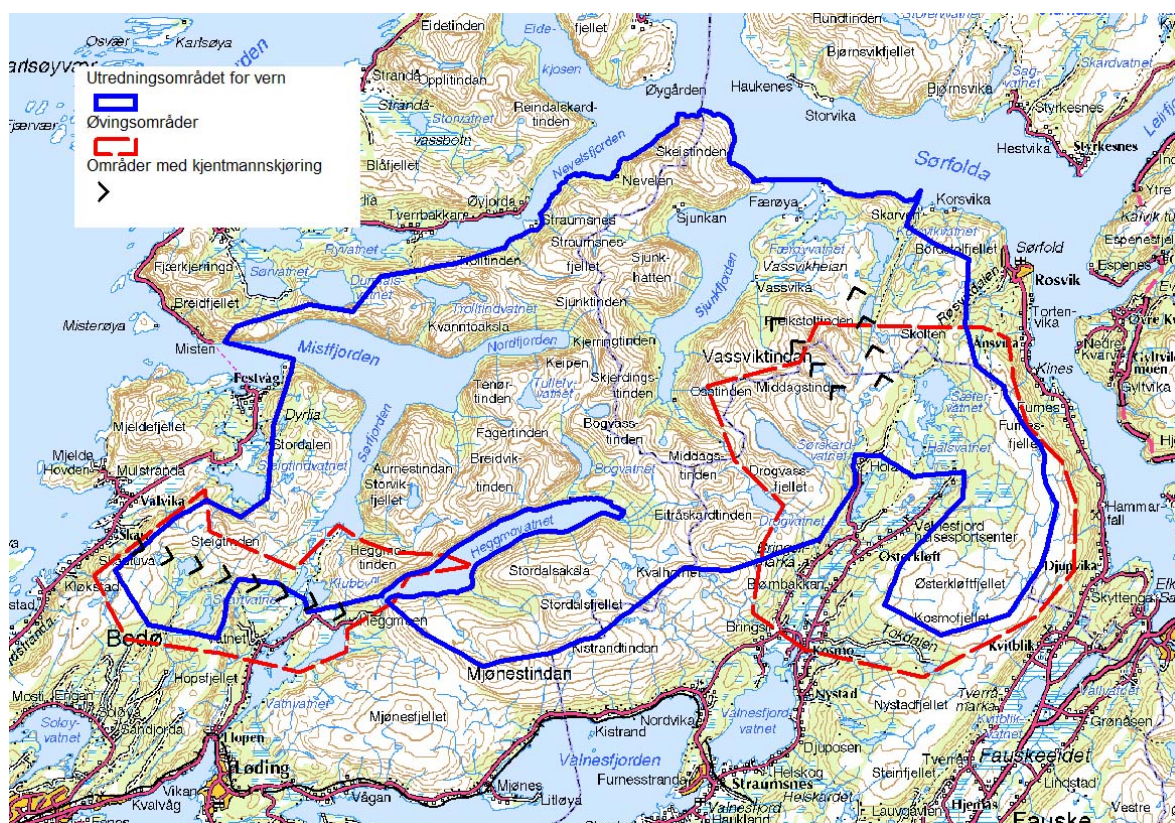
Forsvaret er for tiden inne i en omfattende endring til ny forsvarsstruktur. Omstillingen innebærer en betydelig kvantitativ reduksjon av mannskap og våpen, samtidig som det legges vekt på kvalitativ forbedring gjennom høyere utdanningsstandard og investeringer i avansert materiell for å øke avdelingenes stridsevne. De senere års utvikling innen våpenteknologi og konsepter har resultert i at allerede etablerte skyte- og øvingsfelter ikke gir tilstrekkelige rammebetingelser for gjennomføring av nødvendig virksomhet. Levering av skarpe våpen fra større høyder og lengre avstand, både styrte flybomber, missiler og tradisjonelle artillerisystemer, stiller nye krav til feltene. Det er nødvendig at det i framtiden legges stor vekt på at øvingsmulighetene blir best mulig. Om ikke øvingsmulighetene er optimale, vil en ikke nå den forventede og nødvendige stridsevne (NOU 2004: 27). Dette betyr at behovet for å kunne opprettholde gode treningsområder, også til å trene lavflyging, er svært viktige for Forsvaret. Det er flere av de eksisterende øvingsfeltene som i dag er under avvikling, f.eks Hjerkinnskytefelt, slik at nødvendigheten av å opprettholde eksisterende øvingsområder øker.

NOU 2004: 27 sier noe generelt om fremtidig utvikling av skytefeltene til Forsvaret. Her finnes også en prioritering av hvilke felt som foreslås beholdt og hvilke som foreslås nedlagt. Heggmoen er ett av feltene som foreslås beholdt/videreutviklet (**Vedlegg 1 og 2**). Tendensen generelt i Forsvaret er at soldatmassen reduseres, men at kvaliteten på utdanningen og den enkeltes kompetanse heves. Dette medfører i noen tilfeller en reduksjon i aktivitet og omfanget av øvelser. Det er også sannsynlig at aktiviteten ved Heggmoen på sikt vil økes noe, siden feltet er foreslått beholdt/ utviklet. Dersom den fremtidige utviklingen og bruken av Heggmoen blir slik NOU 2004: 27 beskriver, er det grunn til å anta en svak økning i bruk. Offiserer ved Bodø Hovedflystasjon ser det allikevel som mest realistisk at den fremtidige bruken av Heggmoen skytefelt på sikt vil bli noe redusert.

3.3 Annen operativ- og øvingsvirksomhet

Aktørene som er definert inn i denne kategorien er Røde kors hjelpekorsene i Bodø og Fauske, men også fra resten av Salten, Norske redningshunder, Politiet og Politihøgskolen, samt Sivilforsvaret. Tradisjonell oppsynsvirksomhet (f.eks snøskuterkjøring i regi av SNO eller Statskog) er ikke tatt med her. Her gis det en beskrivelse av disse aktørenes bruk av utredningsområdet for vern og tilgrensende områder. Det er spesielt Fridalen-området i Fauske kommune som er mye benyttet til denne type øvingsaktivitet. Vi er ikke kjent med at det forekommer øvelser av denne type med utgangspunkt i fra Sørfold kommune, med unntak av arealer nord for Sætervatnet som benyttes til kjentmannskjøring og øvelser med utgangspunkt i fra Fridalen (se **kart 1 og 3**).

Kart 3. Øvingsområder for Røde Kors hjelpekorpsene, Siviltforsvaret og Politiet.

Røde Kors Hjelpekorpsene

Fridalen er definert som et primært øvelses- og kursområde for all redningsaktivitet i Salten-området. Verdi vurderingene som her blir gjort er på lokal og regionalt nivå. Når det senere i teksten er brukt ordet Fridalen (-området), menes det områdene i Fridalen-Sørdalen og Austerdalen (se kart 1) som det gjennom høringsuttalelser er kommet innspill på at bør tas ut av det foreslåtte utredningsområdet for vern (se vedlegg 5). Dette forslaget ser ut til å primært gjelde motorisert aktivitet (snøskuterbruk) i vinterhalvåret.

For at hjelpekorpsene i Salten-området skal få maksimalt utbytte av kurs, lokaliseres disse til Fridalen-området. Dette fordi deltagerne skal få erfaring fra ulike typer terreng. Fridalen har stor landskapsdiversitet, med gode muligheter for å trene ettersøk i skog, fjell, vann, elver, flatt landskap, kupert landskap innen et relativt konsentrert område. Dette er kvaliteter for denne type øvingsvirksomhet som er ytterst verdifulle. Videre er det gode forhold for å løse ut kontrollerte snøskred i området, noe som både redningshunder og ettersøkspersonell ved hundetjeneren ved Bodø politistasjon trener mye på i vinterperioden.

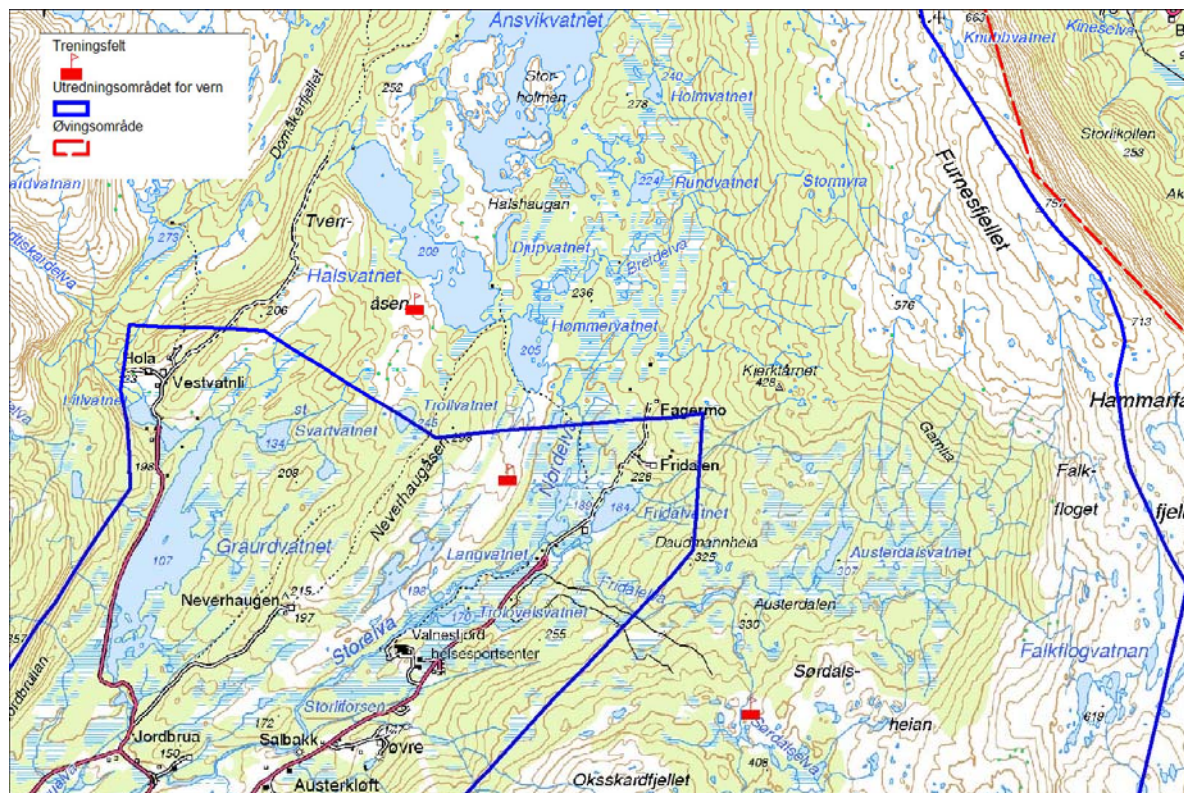
Hjelpekorpsene er de brukerne med størst aktivitet i utredningsområdet for vern. Fauske Røde kors hjelpekorps har hatt stor aktivitet i området siden 60-tallet. Det er primært i området nord for Valnesfjord helsesportsenter i Fridalen som er mest benyttet (se kart 4.) Fauske Røde kors hjelpekorps (FRKH) bruker området både til øvelser og kurs. I tillegg har de Fridalen som vaktområde vinterstid. FRKH disponerer en hytte ved grensen til utredningsområdet for vern. Hytta ligger om lag 1 km nord for Valnesfjord Helsesportsenter. Hytta er betjent i vinterferien, påskeferie og helger. Denne hytta er for øvrig mye brukt i forbindelse med både kurs- og øvingsvirksomhet for FRKH, samt felles med andre korps og andre organisasjoner i Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum (FORF) i Salten-området. FRKH alene gjennomfører 3 typer kurs, samt at de arrangerer kurs for andre aktører og deltar i samøvelser med disse.

FRKH har følgende kurs regelmessig i Fridalenområdet:

- Grunnleggende vinterkurs (redning/ettersøk) med overnatting. 2 døgn.
- Videregående vinterkurs (hvert 2. år) mer et operativt lederkurs. 3,5 døgn.
- Snøskuterkurset (praksisdelen) som varer en helg. For Røde kors personell.

FRKH benytter snøskuter på vinterstid. Ingen barmarkskjøretøy i bruk. Mye av aktiviteten skjer med utgangspunkt i fra vakthytta de disponerer. Det er anlagt faste treningsfelt i området (**kart 4**). Referansene som er angitt for disse bygger på M 711 Kart, kartblad 2129IV. Neverhaugen (skred/ettersøk) ref.(163 764), Sjørdalen ref.(183 746). I Sjørdalen arrangeres ofte skuterkursene. Det er også et treningsfelt ved Halsvannet ref. (156 777).

Kart 4. Detaljkart over treningsfelt i som benyttes av Røde Kors hjelpekorpsene og Norske redningshundene.

I tillegg til kursvirksomheten gjennomfører FRKH 2-3 øvelser i året. Mellom 15-35 personer deltar på disse øvelsene. Øvelsene går ut på skredtjeneste og redningsøvelser/ettersøk etter savnet personell. Basert på høyt aktivitetsnivå, samt områdets kvaliteter i forhold til bruken, gis Fridalenområdet **svært stor verdi** lokalt og regionalt i vintersesongen, **middels stor** verdi i barmarkssesongen. Nasjonalt gis området liten verdi. Verdien baseres på omfanget av de aktivitetene som gjennomføres i området. Gjør man skille mellom verdien av alminnelig ferdsel (ski eller til fots) og motorferdsel i Fridalenområdet, vil motorferdsel i området få **svært stor verdi** lokalt og regionalt, liten-middels stor verdi nasjonalt. Ferdsel gis **middels stor verdi** lokalt og regionalt, liten verdi nasjonalt.

Bodø Røde kors hjelpekorps (BRKH) har aktivitet i området Skautuva (Bodømarka øst) – Steigtind – Heggmoen. Dette er vanligvis kjentmannskjøring med snøskuter. Kjøringen skjer for det meste langs de skiløypetraseene som finnes i området ved Skautuva-Heggmoen. Noen av traseene er vist på friluftskart for Sjunke-Misten, utarbeidet av Berg Geomatics i 2005.

BRKH arrangerer ett kurs i året (Grunnkurs sommer) i området ved Heggmovatnet, samt gjennomfører 2-3 øvelser årlig innen det planlagte utredningsområdet for vern. Øvelser på vinterstid medfører som oftest bruk av snøskuter. Verdien av både den motoriserte aktiviteten sommerstid og ferdsel gjennom året, settes til **liten verdi**, lokalt, regionalt og nasjonalt. Dette fordi

det har lite omfang og kan sannsynligvis gjennomføres i andre områder uten at det går ut over kvaliteten på kurset. Aktivitet i vinterhalvåret er noe større og verdien av området vurderes å være større i denne årstiden. Den økte bruken av og behovet for motorisert ferdsel i området vinterstid gjør at områdets verdi øker til **middels stor verdi** lokalt. Nasjonalt og regionalt gis området liten verdi.

En svært viktig forutsetning for å drive denne type frivillig virksomhet er god lokalkunnskap. Dette krever en viss bruk av området, slik at redningspersonellet er godt kjent i områdene. Redningsaksjoner foregår som oftest i dårlig vær. Ofte kan været være så dårlig at det ikke er mulig å benytte helikopter i slike aksjoner. Da er god lokalkunnskap kombinert med GPS-logger over bl.a. skiløyper svært viktige for Røde kors personellet. Nye GPS logger må lages flere ganger hver vinter, fordi forholdene/løypetraseene kan forandre seg noe fra uke til uke. Dette tilsier at redningstjenesten har et visst behov for motorisert ferdsel vinterstid i området. Behovet sammenfaller med øvingsvirksomheten, samt kjentmannskjøringen som forekommer.

Oppsummering av Røde Kors hjelpekorpsene

Det er ferdsel til fots eller på ski, samt motorferdsel i vintersesongen som er de mest benyttede aktivitetene i utredningsområdet for vern. Dette foregår i Fridalenområdet og ved Heggmoen (**kart 1**).

Verdien av ferdsel i Heggmoenområdet sommer og vinter settes til **liten verdi**. Når det gjelder motorisert ferdsel settes verdien av dette i barmarkssesongen til **liten verdi**, men til **middels stor verdi** i vintersesongen.

I Fridalenområdet er aktiviteten langt høyere og verdien av ferdsel settes til **middels stor verdi**, både i barmarkssesongen og i vintersesongen. Når det gjelder motorferdsel gis området **svært stor verdi** i vintersesongen, men **liten verdi** i barmarkssesongen.

Norske Redningshunder

Treningen av redningshunder foregår på ulike plasser, både innenfor og utenfor utredningsområdet for vern. Innenfor utredningsområdet for vern brukes hovedsakelig Neverhaugenområdet. Medlemmene trener mest ettersøk på individuell basis, men det arrangeres også felles treninger. Bodø og Fauske har 7-10 hunder på trening pr. felt på vinteren. Totalt i Saltenområdet er det ca 30 personer som trener hunder til redningstjeneste. De etablerte treningsfeltene i Neverhaugenområdet (lavinetjeneste og ettersøk) gis **stor verdi** lokalt og regionalt, men liten verdi nasjonalt.

Sivilforsvaret

Sivilforsvaret benytter Fridalen-området for opplæring av tjenestepliktige redningsmannskaper. Området som benyttes er terrenget rundt Halsvatnet, og Sætervatnet og terrenget i umiddelbar nærhet av disse to vannene. Sivilforsvaret har nyttet området i over 10 år til opplæring av tjenestepliktige. Området er kostnadseffektivt til denne type bruk ved at det har en variert geografi og er i umiddelbar nærhet til Bodø og Fauske hvor brorparten av deltagende mannskaper har sin bopel. Sivilforsvaret nytter seg av den enkelte tjenestepliktige borger i samfunnet og tar disse ut av sitt ordinære virke for å drive opplæring som igjen gir kompetanse for å bidra med redningsoppdrag etter utkalling fra politi, brannvesen eller helse. Området er viktig for Sivilforsvaret fordi det er et godt øvingsterrang i umiddelbar nærhet av bopel for styrker i Bodø – Fauske området. Øvingsområdet har også den fordel at Sivilforsvaret kan øve uten at de blir forstyrret av annen ferdsel i øvingsperioden. Innhold i øvelsene er søk i snø etter personell som simuleres nedgravd i snøskred og leting etter personell som ikke kan ta seg ned til bebygde strøk uten hjelp. Det er kun Sivilforsvaret som benytter ATW i forbindelse med øvelser.

En oversikt over aktiviteten og utstyr som benyttes under øvelsene til Sivilforsvaret er gitt i **tabell 7**.

Tabell 7. Oversikt over Sivilforsvaret sin årlige bruk av området.

Aktivitet	Bruksomfang (brukerdøgn*)	Periode på året	Verdi for bruker
Snøskuter	6	Feb. t.o.m. mai	stor
ATV	4	Mai-juni	stor
Mannskaper	200 (25 personell i totalt 8 døgn fordelt på 4 perioder)	Feb-mai-juni	stor

*Et brukerdøgn er antall dager med bruk

Fridalenområdet (Halsvatnet og Sætervatnet) gis på grunnlag av lokalisering i forhold til styrkenes bopel og omfang på den motoriserte aktiviteten som gjennomføres i området i forbindelse med øvelser **stor verdi** lokalt og regionalt for Sivilforsvaret. I nasjonal målestokk blir verdien liten. Når det gjelder ferdsel, blir verdien **middels stor** gjennom året.

Politiet og Politihøgskolen

Politiet arrangerer 1-2 snøskuterkurs i året for sine mannskaper i Fridalen-området. Disse kursene gjennomføres i mars-april. Antall deltagere på hvert av disse kursene er ca 20.

I tillegg benytter hundetjenesten ved Bodø politistasjon Fridalen-området til trening av lavine- og ettersøkshunder. Arealene som benyttes er vist på **kart 4**. Verdien for Politiet settes til **liten verdi** lokalt, regionalt og nasjonalt når det gjelder motorisert ferdsel i vinterhalvåret. Når det gjelder trening av lavine- og tjenestehunder, skjer dette ofte på individuell basis, samt at de deltar i øvelser sammen med frivillige organisasjoner. Dette gjør at verdien av de etablerte treningsfeltene blir **stor** gjennom hele året, både lokalt og regionalt, mens liten verdi nasjonalt.

Hovedredningssentralen i Nord- Norge

Det arrangeres av og til større samøvelser der hovedredningssentralen i Nord-Norge deltar med helikoptre. Det er en fast samøvelse hvert annet år, hvor bakkemannskaper vanligvis er fra hjelpekorpsene, Forsvaret, Sivilforsvaret og Politiet. Det forekommer også enkelte øvelser sammen med Røde Kors hjelpekorpsene og Norske Redningshunder i forbindelse med skredtreningen. På grunn av relativt beskjedent øvingsomfang, men fordi nytteverdien av å gjennomføre slike øvelser i samband med andre aktører er relativt stor, blir verdien av området for Hovedredningssentralen **middels stor** i lokal og regional målestokk, liten i nasjonal målestokk.

Heggmoen-området har en gang blitt brukt til samøving mellom Politi, redningskorps/hjelpekorps, Sivilforsvaret og Forsvaret. Samøvelsen er en øvelse som gjennomføres hvert annet år, og som legges til nye plasser hver gang. Områdets verdi i forhold til denne type samøvelser må sies å være liten, siden disse øvelsene legges på nye plasser hver gang og det har så langt kun vært en øvelse av denne type i Heggmoen-området.

Ut i fra bruksomfang og nødvendigheten av en slik type virksomhet, kan man si at behovet for å ha slike øvingsmuligheter som aktørene benytter seg av i Valnesfjord-området og ved Heggmoen er stort.

Fremtidig utvikling

Det er ingen kjente planer for endringer i bruk eller aktivitetsmønster blant aktørene. De frivillige organisasjonene vurderer fremtidig utvikling av 0-alternativet slik: Generelt tror de at bruken av Fridalen-området til øvingsvirksomhet øker noe, men at redningsinstansene blir mer spesialiserte enn hva de er i dag. Når det gjelder aktivitetsnivået, antar de at en økt spesialisering fører til hyppigere øvelser med færre involverte. Ut i fra hva som i dag er kjent av planer for fremtidig bruk, er det lite sannsynlig at det vil bli endringer i brukstyper eller omfang av sværlig betydning på kort sikt (2-3 år). Områdene som vil bli brukt til øvingsformål, er de samme som i dag. Eneste påregnelige endring vil være at omfanget av snøskutertrafikk vil bli omtrent som i dag, eller noe økende. Områdets verdi for fremtidig bruk, basert på dagens aktivitetsnivå og historisk bruk til slike formål, gjør at områdets verdi settes til **svært stor lokalt og regionalt**. Middels stor verdi nasjonalt. Brukergruppene har her funnet frem til områder som er svært godt egnet til sine behov og benytter disse hyppig til øvingsformål.

3.4 Oppsummering av verdisettingen

I tabell 7a og 7b er områdets verdi for de enkelte aktørenes aktiviteter gitt. Vi har delt aktivitetene inn etter hvor den foregår og har gitt forskjellige verdivurderinger for sommer og vinter hos enkelte av aktørene, dersom det er store variasjoner i bruk gjennom året.

For Forsvaret har området stor verdi som lavflygingsområde og liten verdi i forhold til aktivitet på bakken (**tab. 8a**)

Oppsummerende for de frivillige organisasjonene, Politiet og Siviltforsvaret, kan vi si at Fridalen i vintersesongen har svært stor verdi lokalt og regionalt, på grunn av eksisterende infrastruktur (vei og vaktbu som også blir brukt under øvelser) og aktivitetsnivået de har i området. Fridalen har størst verdi på vinteren som øvingsområde for de frivillige organisasjonene, Siviltforsvaret og Politiet. Området har noe mindre bruk i barmarkssesongen.

Steigtind-Skautuva- Heggmoen området i Bodø har middels verdi i vintersesongen, og det brukes i dag mest til rekognosering langs skiløypetraseen mellom Skautuva og Heggmoen, samt mindre øvelser. I barmarkssesongen har området liten verdi.

Når det gjelder trening av tjenestehunder i Politiet og lavine/ettersøkshunder i regi av Norske redningshunder, har treningsfeltene ved Neverhaugen, Halsvatnet og i Sjørdalen (kart 4) stor verdi i lokal og regional målestokk, liten verdi i nasjonal målestokk.

Tabell 8a. Oppsummering av verdisetting av Forsvarets bruk av utredningsområde for vern.

Område	Aktør/Aktivitet	Lokal verdi	Regional verdi	Nasjonal verdi
Festvåg-Steigtind-Kistrandtindan-Skraven (kart 2)	Forsvaret-lavflyging	Stor	Stor	Middels stor
Heggmoen	Forsvaret- motorferdsel	Liten	Liten	Liten
Heggmoen	Forsvaret- ferdsel	Liten	Liten	Liten
Fridalenområdet Vinter	Forsvaret-ferdsel	Liten	Liten	Liten

Tabell 8b. Oppsummering av verdisetting av annen operativ øvingsvirksomhet innen utredningsområde for vern.

Område	Aktør/Aktivitet	Lokal verdi	Regional verdi	Nasjonal verdi
Fridalenområdet – vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Svært stor	Svært stor	Liten-middels stor
Fridalenområdet – sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Liten	Liten
Fridalenområdet Sommer og vinter	Sivilforsvaret – motorferdsel	Stor	stor	Liten
Fridalenområdet Vinter	Politiet- motorferdsel	Liten	Liten	Liten
Fridalenområdet – sommer og vinter	Frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret – ferdsel	Middels stor	Middels stor	Liten
Neverhaugen, Sør-dalen og Halsvatnet	Norske Redningshunder og Politiet – ferdsel	Stor	Stor	Liten
Heggmoenområdet- vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Middels stor	Liten	Liten
Heggmoenområdet- sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Liten	Liten
Heggmoenområdet- sommer og vinter	Frivillige organisasjoner – ferdsel	Liten	Liten	Liten
Ikke definert	Hovedredningssentralen I Nord-Norge – luftfartøy	Middels stor	Middels stor	Liten
Ikke definert	Samøvelse hvert 2. år	Liten	Liten	Liten

Frivillige organisasjoner er: Røde kors hjelpekorpsene og Norske Redningshunder.

4 Virkninger og konsekvenser av 0-alternativet

4.1 Forsvaret

Plansituasjon

Det er ikke kjent at det foreligger planer som vil påvirke Forsvarets bruk av området, slik bruken er i dag.

Virkningen av 0-alternativet vil si at Forsvaret kan fortsatt benytte området slik de gjør i dag. Bakkeøvelser og annen type bruk som eventuelt måtte foregå i utredningsområdet for vern kan gjennomføres som før. Det er ikke kjent at det foreligger noen konkrete planer om endring av bruk eller av bruksomfang av utredningsområdet for vern fra Forsvaret, ut over den generelle beskrivelsen som er gitt i teksten over. Dersom Forsvaret ønsker å gjennomføre øvelser i områder utenfor skytefelt, må dette søkes om til forvaltningsmyndighetene. Dette gjelder også i forbindelse med motorferdsel. Vurdering av virkning og konsekvens er gitt i oppsummeringen under kap. 4.3

4.2 Annen operativ- og øvingsvirksomhet

Plansituasjon

Gjennom planarbeidet har det kommet innspill om at redningstjenesten har behov for øvelseskjøring/virksomhet, særlig om vinteren, kurs og opplæringsvirksomhet for egne enheter, og kjentmannskjøring om vinteren. Dette gjelder også i forhold til Politiets og Sivilforsvarets bruk av området til kurs og øvingsvirksomhet.

Området Kosmofjellet, Austerkløftfjellet, Sjørdalen, Austerdalen, Falkfloget, Ånsvikfjellet, Sætervatnet benyttes av redningstjenesten til opplærings- og øvelsesvirksomhet. Området benyttes av både frivillige organisasjoner, politi, sivilforsvar og politihøgskolen. Fauske Røde Kors Hjelpekorps har hatt stor aktivitet i området siden 60-tallet, og har sin vaktstasjon på grensen til utredningsområdet. Aktørene må søke om tillatelse til å drive øvingsvirksomhet i utmark, spesielt når det er behov for motorisert ferdsel.

4.3 Oppsummering av virkning og konsekvenser ved 0-alternativet

Virkning av 0-alternativet vil være at dagens bruk kan fortsette som før. Det er ikke kjent at det foreligger noen planer for endring av bruk eller omfang av bruk. Konsekvensene vil derfor bli **ingen/ubetydelig konsekvenser** for aktørene som utredningstemaet omhandler.

5 Virkninger og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser

5.1 Virkning og konsekvenser av vern generelt

For Forsvarets bruk vil et vern ikke medføre konsekvenser av større betydning, siden aktiviteten i utredningsområdet for vern er svært liten. Motorferdsel på bakken, landing med luftfartøy og større øvelser (som kan påvirke naturmiljøet) må det søkes om tillatelse til innenfor utredningsområdet for vern. Det er hovedsakelig lavflyging som foregår i utredningsområdet for vern. Lavflyging er tillatt i milde og ikke i i strenge bestemmelser. Det foregår enkelte bakkeøvelser i mindre målestokk (lag-tropps nivå) en sjelden gang. Bakkeøvelsene vil kunne gjennomføres utenfor utredningsområdet for vern uten av det går ut over Forsvarets virksomhet som sådan. Hovedaktiviteten til Forsvaret foregår utenfor utredningsområdet for vern.

For hjelpekorpsene, Politiet og Siviltforsvaret vil et vern kunne medføre at øvingsmulighetene, spesielt vinterstid vanskelig gjøres, ved at de må søke fylkesmannen om tillatelse for hver øvelse som skal gjennomføres. Motorisert ferdsel i barmarkssesongen vil bli forbudt. Øvingsvirksomheten er også størst vinterstid. Videre vil eventuelle restriksjoner på bruk av fly/helikopter gjøre at samøvelser med hovedredningssentralen eller større samøvelser hvor luftfartøy benyttes utløse behov for søknad hvor fylkesmannen må godkjenne bruken av luftfartøy.

I forhold til planlagt øvingsvirksomhet, der snøskuter eller firehjuls motorsykkel skal benyttes, må aktørene søke om tillatelse, dersom arealer innefor et eventuelt verneområde skal benyttes. Utenfor verneområder har Hjelpekorpsene i dag generell dispensasjon, og informerer bare Politiet muntlig om aktiviteten før den starter. I verneområder må hver enkelt aktivitet søkes om til forvaltningsmyndighetene (gjennom Politiet) før sesongstart, Politiet varsles før og etter aktivitet, samt at detaljert rapport til forvaltningsmyndighetene skal skrives og sendes etter endt aktivitet/tur. Slik praksis er innført i andre verneområder i fylket, f.eks på Saltfjellet. Virkningen av et eventuelt vern på denne aktiviteten vil være negativ fordi det i utgangspunktet vil være forbudt. Man må derfor søke om tillatelse hos forvaltningsmyndighetene om bruk av verneområder til slike formål, både ferdsel (som kan skade naturmiljøet) og motorferdsel. Gjennomføring av slike aktiviteter blir vanskeligere på grunn av mer papirarbeid knyttet til søknadsprosesser i forkant, og eventuell tilbakerapportering i etterkant av øvelser. Alle slike formaliteter virker demotiverende og vanskeliggjørende for frivillig arbeid og kan på sikt bidra til at aktiviteten og dermed også beredskapen vil bli redusert. Dette har de frivillige organisasjonene allerede negative erfaringer med, blant annet fra øvelser på Saltfjellet.

En annen, indirekte virkning vil være at dersom man opplever en økning i bruk som følge av et vern (til friluftslivsformål), vil vernet kunne medføre økt risiko for redningsaksjoner både sommer og vinterstid. Siden økningen kan forventes å komme fra tilreisende med liten grad av lokalkunnskap eller manglende erfaring med lokale forhold. Utredningsområdet for vern har generelt svært lite infrastruktur i form av veier, hytter m. m, men enkelte skiløyper finnes i området. Dette gjør at behovet for god lokalkunnskap hos redningspersonellet øker og viktigheten av å opprettholde mulighetene for å øve i områder med stor landskapsdiversitet blir sannsynligvis større enn hva behovet er i dag.

5.2 Milde bestemmelser

Forslag til milde bestemmelser er gjengitt i vedlegg 3. Her vurderes virkning og konsekvensene av verneforskriftene i milde bestemmelser for Forsvaret og annen operativ øvingsvirksomhet som vil berøre beskrevet aktivitet i som foregår i utredningsområdet for vern. Utdrag fra vernebestemmelsene (§3) er vist i *kursiv* tekst. Drøfting av virkning av vernebestemmelsene er gjort under hvert punkt fra vernebestemmelsene som er gjengitt.

Ut i fra beskrivelsene av dagens bruk, er det to typer aktivitet som vil bli berørt av forskriftene. Det ene er ferdsel på ski eller til fots. Det andre er bruk av motoriserte kjøretøy på bakken eller luftfartøy som skal lande. Lavflyging vil ikke bli berørt.

Pkt. 4.2 i vernebestemmelsene (om ferdsel) lyder slik:

4.2

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jfr. forvaltningsplan.

Forsvaret benytter utredningsområdet for vern i svært liten grad når det gjelder bakkeøvelser. Annen operativ- og øvingsvirksomhet benytter området i større grad, men lite av aktiviteten foregår kun til fots eller på ski. Aktivitet som vil bli berørt av forskriften vil dreie seg om forflytninger til fots eller ski, siden dette vil defineres som "annen organisert ferdsel, (som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten)". Slik aktivitet vurderes generelt å ikke skade naturmiljøet nevneverdig vinterstid, men påvirkningen på naturmiljøet kan bli noe større i barmarkssesongen, dersom mange personer er samlet på samme sted. Aktivitet, både vinterstid og i barmarkssesongen, vil dermed kreve tillatelse i følge verneforskriftene. Virkningen av forskriften vurderes til **liten negativ** for alle berørte aktører, siden omfanget er relativt begrenset. For Forsvarets aktivitet i Fridalen (skirenn) vil bestemmelsen ha ingen/ubetydelig virkning.

Motorferdsel omtales i pkt. 5 i vernebestemmelsene og er i utgangspunktet forbudt. Unntakene er listet opp i pkt. 5.2 og hva som kan tillates etter søknad er listet opp i pkt. 5.3.

5.1

Motorferdsel er forbudt på land og i vatn.

Bruk av luftfartøy er ikke nevnt spesielt i pkt.5.1. Forskriften tolkes slik at det settes dermed ingen begrensninger på Forsvarets bruk av utredningsområdet for vern til lavflyging, men at landing med luftfartøy er forbudt. Landing med helikopter er aktuelt for redningstjenesten i forbindelse med skredøvelser og omtales under pkt. 5.3. Se verdivurdering under pkt. 5.3. Virkningen blir derfor **ingen/ubetydelig** når det gjelder lavflyging. Her er det grunn til å peke på at pkt. 5.3 nevner luftfartøy, og det bør da presiseres i forskriftene at det er landing det er snakk om.

5.2 Forbudet i punkt 5.1 gjelder ikke:

- a. motorferdsel ved militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- b. motorferdsel på innmark i forbindelse med drift av jordbruksarealer
- c. bruk av elgtrekk
- d. bruk av motor på båt i forbindelse med fiske i sjø over 2 km²
- e. bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift
- f. motorferdsel i forbindelse med skogsdrift som er godkjent ihht pkt 2.4
- g. motorferdsel på veger som er i aktiv landbruksdrift i dag (jf 1.2, e.)

Forslaget til milde bestemmelser unntar operativ virksomhet for motorferdselsforbudet (se definisjon i kap. 1.1). Det er ikke nødvendig å søke fylkesmannen om tillatelse til denne type oppdrag i følge verneforskriftene. Virkningen blir **ingen/ubetydelig**, siden det ikke foregår slik aktivitet i området i dag.

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

bruk av båt med motor, beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med:
 -husdyrhold,
 -vedhogst
 -sturviltjakt
 -fiske
 -transport av varer inn til hytter og støler
 -transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter, klopper og lignende
 -øvelsesvirksomhet

Her angis innledningsvis hvilke typer kjøretøy som tillates brukt og hvilken tid på året denne aktiviteten kan tillates. Bruk av terrengkjøretøy på barmark blir forbudt, siden det kun åpnes opp for slike tillatelser på vinterføre.

Øvingsvirksomhet kan forvaltningsmyndighetene gi tillatelse til etter søknad i følge vernebestemmelsene. Øvingsvirksomhet i regi av Forsvaret, politi, Sivilforsvaret eller redningstjenesten der bruk av snøskuter eller luftfartøy inngår, må dermed søkes om for hver gang man planlegger en øvelse innen grensene på et eventuelt verneområde. Bruk av luftfartøy skal i utgangspunktet være tillatt, men det bør presiseres tydeligere at det i denne sammenhengen kan tillates å lande med luftfartøy dersom slik tillatelse er gitt.

Dersom oppkjøring av skiløyper blir forbudt, vil dette ha **ingen/ubetydelig** virkning på den primære aktiviteten som aktørene innen "annen operativ- og øvingsvirksomhet" utfører i området. Behovet for kjøring i løypetraseer for GPS-loggføring av disse vil falle bort. Forhold rundt hvorvidt oppkjøring av skiløyper blir tillatt eller ikke vil ikke bli videre vurdert i denne konsekvensutredningen.

Virkningen for berørte aktører som benytter Fridalenområdet til motorferdsel på bakken vurderes til **liten negativ** i vintersesongen og **middels negativ** i barmarkssesongen, siden det er grunn til å anta at bruken av området til øvingsformål kan bli litt redusert, spesielt for Sivilforsvaret som benytter ATW i forbindelse med øvelser i barmarksperioden. Mulighetene for å drive slik aktivitet kan bli litt redusert i forhold dagens situasjon, hvor man har generell dispensasjon. Barmarkskjøretøy er ikke nevnt her, f.eks bruk av ATW. Dette tolkes som at det blir forbudt, og vil således gi **middels stor negativ** virkning (for Sivilforsvaret).

Virkningen for Heggmoenområdet når det gjelder annen operativ- og øvingsvirksomhet sin motorferdsel vil være **liten negativ** i vintersesongen og **ingen/ubetydelig** i sommersesongen. For Forsvaret vil virkningen **liten negativ**.

Tabell 9a. Tabellen oppsummerer verdi, virkning og konsekvenser av milde vernebestemmelser innenfor utredningsområdet for vern for Forsvaret.

Område	Aktør/Aktivitet	Verdi	Virkning	Konsekvens
Festvåg-Steigtind-Kistrandtindan-Skraven (kart 2)	Forsvaret-lavflyging	Stor	Ingen	0
Heggmoen	Forsvaret – motorferdsel*	Liten	Liten neg.	0
Heggmoen	Forsvaret- ferdsel	Liten	Liten neg.	0
Fridalenområdet Vinter	Forsvaret-ferdsel	Liten	Ingen	0

* snøskuter og beltevogn

For Forsvaret vil konsekvensene av milde bestemmelser være ubetydelige/ingen konsekvenser.

Tabell 9b. Tabellen oppsummerer verdi, virkning og konsekvenser av milde vernebestemmelser innenfor utredningsområdet for vern for aktører innen utredningstema "annen operativ- og øvingsvirksomhet".

Område	Aktør/Aktivitet	Verdi	Virkning	Konsekvens
Fridalenområdet – vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Svært stor	Liten neg.	-
Fridalenområdet – sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Middels stor neg.	0/-
Fridalenområdet vinter	Sivilforsvaret – motorferdsel	Stor	Liten neg.	-
Fridalenområdet Sommer	Sivilforsvaret – motorferdsel	Stor	Middels stor neg.	-
Fridalenområdet Vinter	Politiet- motorferdsel	Liten	Liten neg.	0
Fridalenområdet – sommer og vinter	Frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret – ferdse	Middels stor	Liten neg.	0/-
Neverhaugen, Sør-dalen og Halsvatnet (kart 4)	Norske Redningshunder og Politiet – ferdse	Stor	Liten neg.	-
Heggmoenområdet- vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Middels stor	Liten neg.	0/-
Heggmoenområdet- sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Ingen	0
Heggmoenområdet- sommer og vinter	Frivillige organisasjoner – ferdse	Liten	Liten	0
Ikke definert	Hovedredningssentralen I Nord-Norge – luftfartøy	Middels stor	Liten neg.	0/-
Ikke definert	Samøvelse hvert 2. år	Liten	Liten neg.	0

Frivillige organisasjoner er: Røde kors hjelpekorpsene, Norske redningshunder.

For redningstjenesten, Politiet og Sivilforsvaret er det først og fremst adgangen til motorisert ferdse i forbindelse med øvelser som blir negativt berørt. Bruk av barmarkskjøretøy blir forbudt. Det er kun motorisert ferdse vinterstid som kan tillates dersom man gjennom søknad til forvaltningsmyndighetene har fått innvilget tillatelse på forhånd.

Milde bestemmelser vil medføre små (liten) negative konsekvenser for annen operativ- og øvingsvirksomhet når det gjelder motorferdsel i vintersesongen. De øvrige negative konsekvensene er primært knyttet til Sivilforsvarets behov for motorferdsel i barmarkssesongen i Fridalenområdet.

5.3 Strengte bestemmelser

Forslag til strenge bestemmelser er gjengitt i vedlegg 4. Strengte bestemmelser skal i prinsippet medføre ytterligere skjerpelse av verneforskriftene i forhold til hvilke aktiviteter som kan tillates og hvilke aktiviteter det kan søkes dispensasjon for. I forhold til dette utredningstemaet, er hovedforskjellen at strenge bestemmelser innfører forbud mot lavflyging.

Her vurderes virkning og konsekvensene av verneforskriftene i strenge bestemmelser for Forsvaret og annen operativ øvingsvirksomhet som vil berøre beskrevet aktivitet i som foregår i utredningsområdet for vern. Utdrag fra vernebestemmelsene (§4) i strenge bestemmelser vist i *kursiv tekst*.

Pkt. 5.2 (om ferdsel) er identisk med pkt. 4.2 i milde bestemmelser, og vil således ha samme virkning og konsekvens som beskrevet under milde bestemmelser (**liten negativ virkning**) for alle de berørte aktørene.

Pkt. 6 i de strenge vernebestemmelsene lyder slik:

6.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land og vatn, og i lufta under 300 meter.

For motorisert ferdsel er det en skjerpelse i de strenge forskriftene. Bruk av luftfartøy er her tatt inn og det er generelt forbud mot å fly lavere enn 300 m. For Forsvaret vil virkningen være **svært stor negativ**, ut i fra dagens bruk og områdets egnethet til dette formålet. All lavflyvning må søkes om etter pkt. 6.3 i vernebestemmelsene. Øvingsvirksomhet der hovedredningssentralen deltar og skal lande med helikopter vil bli berørt av streng forskrift. Her kan forvaltningsmyndighetene gi slik tillatelse etter søknad (pkt. 6.3). Virkningen i forhold til helikopterbruk vil bli **middels stor negativ**.

6.2 Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for:

- a. motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift

Virkningen blir den samme som for milde bestemmelser; **ingen/ubetydelig**.

6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. øvingskjøring til formål nevnt i pkt 6.2
- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med husdyrhold, vedhogst o.l
- c. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer til hytter og støler
- d. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og
- e. byggearbeid på hytter, klopper og lignende
- f. bruk av beltegående "elgtrekk" eller luftfartøy til uttransport av elgslakt

Til forskjell fra milde bestemmelser er ingen typer av kjøretøy spesifisert innledningsvis under dette punktet og alle typer kjøretøy er da i utgangspunktet forbudt. Slik vi tolker pkt. 6.3 kan barmarkskjøretøy her tillates etter søknad gjennom pkt. 6.3.a. Dette forholdet bør klargjøres i endelig forskrift. Mild forskrift åpner ikke for dette.

Motorferdsel kan forvaltningsmyndighetene gi tillatelse til etter søknad i følge de strenge vernebestemmelsene, og for alle typer kjøretøy, dersom pkt. 6.3.a kommer til anvendelse. Dette vil, slik pkt. 6.2 og 6.3.a i vernebestemmelsene er utformet i dag, virke positivt inn i forhold til Siviltforsvaret sine muligheter til bruk av ATW i barmarkssesongen. Øvingsvirksomhet i regi av Forsvaret, politi, Siviltforsvaret eller redningstjenesten der bruk av snøskuter eller luftfartøy inngår, må søke forvaltningsmyndighetene for hver gang man planlegger en øvelse innen grensene på et eventuelt verneområde. Virkningen for berørte aktører i Fridalenområdet vurderes til

middels negativ, siden det er grunn til å anta at tanken bak strenge vernebestemmelser, er at de i utgangpunktet skal være mer restriktive enn milde vernebestemmelser.

I Heggmoenområdet er bruken mer begrenset og for Forsvaret vil virkningen være uforandret (liten negativ) hele året. For redningstjenesten vil virkningen bli den samme som i Fridalen, **middels stor negativ** i vintersesongen og **ingen/ubetydelig** i barmarkssesongen.

Tabellen 10a. Oppsummering av verdi, virkning og konsekvenser av strenge vernebestemmelser i utredningsområdet for vern for Forsvaret.

Område	Aktør/Aktivitet	Verdi	Virkning	Konsekvens
Festvåg-Steigtind-Kistrandtindan-Skraven (kart 2)	Forsvaret-lavflyging	Stor	Svært stor neg.	---
Heggmoen	Forsvaret – motorferd- sel*	Liten	Liten neg.	0
Heggmoen	Forsvaret- ferdsel	Liten	Liten neg.	0
Fridalenområdet Vinter	Forsvaret-motorferdsel	Liten	Ingen	0

* snøskuter og beltevogn

Konklusjonen er at strenge bestemmelser vil medføre store negative konsekvenser for Forsvaret når det gjelder lavflyging, ellers ubetydelige/ingen negative konsekvenser for Forsvaret.

Tabellen 10b. Oppsummering av verdi, virkning og konsekvenser av strenge vernebestemmelser i utredningsområdet for vern for annen operativ- og øvingsvirksomhet.

Område	Aktør/Aktivitet	Verdi	Virkning	Konsekvens
Fridalenområdet – vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Svært stor	Middels stor neg.	--
Fridalenområdet – sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Middels stor neg..	0/-
Fridalenområdet vinter	Sivilforsvaret – motorferdsel	Stor	Middels stor neg.	-
Fridalenområdet Sommer	Sivilforsvaret – motorferdsel	Stor	Middels stor neg.	-
Fridalenområdet Vinter	Politiet- motorferdsel	Liten	Middels stor neg.	0/-
Fridalenområdet – sommer og vinter	Frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret – ferd- sel	Middels stor	Liten neg.	0/-
Neverhaugen, Sør- dalen og Halsvatnet (kart 4)	Norske Rednings- hunder og Politiet – ferdsel	Stor	Liten neg.	-
Heggmoenområdet- vinter	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Middels stor	Middels stor neg.	-
Heggmoenområdet- sommer	Frivillige organisasjoner – motorferdsel	Liten	Ingen	0
Heggmoenområdet- sommer og vinter	Frivillige organisasjoner – ferd- sel	Liten	Liten neg.	0/-
Ikke definert	Hovedredningssentralen I Nord-Norge – luftfartøy	Middels stor	Middels stor neg.	-
Ikke definert	Samøvelse hvert 2. år	Liten	Liten neg.	0

Frivillige organisasjoner: Røde kors hjelpekorpsene og Norske redningshunder.

For annen operativ- og øvingsvirksomhet sin bruk av utredningsområdet vil det bli middels store negative konsekvenser knyttet opp til motorferdsel i vintersesongen. Ut over dette til konsekvensene knyttet opp til motorferdsel være liten negativ.

Tabell 11a og 11b gir en sammenfatting av verdi, virkninger og konsekvenser ved de ulike alternativene til vern.

6 Oppsummering av konsekvenser

6.1 0-alternativet

Konklusjonen er at 0-alternativet, så langt vi kan se, ikke vil medføre noen konsekvenser for dagens bruk av området. Dette gjelder både for Forsvaret og for annen operativ øvingsvirksomhet. Mest sannsynlig vil utviklingen gå i retning av en redusert aktivitet fra Forsvaret og mer spesialisering innen de ulike aktørene fra frivillige organisasjoner, Politiet og Sivilforsvaret. Øvelser vil muligens kunne forekomme hyppigere, men med færre personer som deltar hver gang.

6.2 Milde bestemmelser

For Forsvaret vil konsekvensene være ubetydelige/ingen konsekvenser.

Milde bestemmelser vil medføre små (liten) negative konsekvenser for annen operativ- og øvingsvirksomhet når det gjelder motorferdsel i vintersesongen. De øvrige negative konsekvensene er primært knyttet til Sivilforsvarets behov for motorferdsel i barmarkssesongen i Fridalenområdet. Når det gjelder motorferdsel i Heggmoenområdet vinterstid og mulighet for å lande med luftfartøy vil konsekvensene være ingen/ubetydelige- små negative.

6.3 Strengte bestemmelser

Konklusjonen er at strenge bestemmelser vil medføre store negative konsekvenser for Forsvaret når det gjelder lavflyging, ellers ubetydelige/ingen negative konsekvenser for Forsvaret.

For annen operativ- og øvingsvirksomhet sin bruk av utredningsområdet vil det bli middels store negative konsekvenser knyttet opp til motorferdsel i vintersesongen i Fridalenområdet. Ut over dette til konsekvensene knyttet opp til motorferdsel i Heggmoenområdet vinterstid og Fridalenområdet i barmarkssesongen være liten negativ.

Virkningene av milde og strenge bestemmelser er oppsummert i **tabell 11a** og **11b**.

Tabell 11a. Sammenfatting av verdi, virkning og konsekvens av de ulike alternativene til vern for Forsvaret (forklaring se tab.10b).

Påvirket aktivitet	Område	Verdi	Virkning 0 – alternativet	Konsekvens 0-alternativet	Virkning vern		Konsekvens vern	
					Mild	streng	Mild	Streng
Lavflyging	Festvåg-Steigtind-Kistrandtindan-Skraven	Stor	0	0	I	SSN	0	---
Motorferdsel	Heggmoen	Liten	0	0	LN	LN	0	0
Ferdse	Fridalen	Liten	0	0	LN	LN	0	0
	Heggmoen	Liten	0	0	I	I	0	0

For klassifisering av verdi, virkning og konsekvens, se kap. 2, Metode.

Tabell 11b. Sammenfatting av verdi, virkning og konsekvens av de ulike alternativene til vern for annen operativ- og øvingsvirksomhet.

Påvirket aktivitet	Aktor	Område/sesong	Verdi	Virkning 0-alt.	Konsekvens 0-alt.	Virkning vern		Konsekvens vern	
						Mild	Streng	Mild	Streng
Motorferdsel	Frivillige organisasjoner	Fridalenområdet – vinter	Svært stor	0	0	LN	MSN	-	--
	Frivillige organisasjoner	Fridalenområdet – sommer	Liten	0	0	MSN	MSN	0/-	0/-
	Sivilforsvaret –	Fridalenområdet vinter	Stor	0	0	LN	MSN	-	-
	Sivilforsvaret –	Fridalenområdet Sommer	Stor	0	0	MSN	MSN	-	-
	Politiet	Fridalenområdet Vinter	Liten	0	0	LN	MSN	0	0/-
	Frivillige organisasjoner	Heggmoenområdet- sommer	Liten	0	0	I	I	0	0
	Frivillige organisasjoner	Heggmoenområdet- vinter	Middels stor	0	0	LN	MSN	0/-	-
	Hovedredningsentralen I Nord-Norge	Ikke definert	Middels stor	0	0	LN	MSN	0/-	-
Ferdsl	Frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret	Fridalenområdet – sommer og vinter	Middels stor	0	0	LN	LN	0/-	0/-
	Norske Redningshunder og Politiet –	Neverhaugen, Sjørdalen og Halsvatnet (kart 4)	Stor	0	0	LN	LN	-	-
	Frivillige organisasjoner	Heggmoenområdet- sommer og vinter	Liten	0	0	LN	LN	0	0/-
Samøvelse hvert 2. år	Alle	Ikke definert	Liten	0	0	LN	LN	0	0

Forklaring til fargebruk under virkning av milde og strenge bestemmelser.

	Bestemmelsen forbyr tiltaket
	Bestemmelsen åpner for tiltaket, men krever søknad og forvaltningsmyndigheten kan påvirke utformingen
	Bestemmelsen har ingen virkning på tiltaket

Koder for virkning:

I= Ingen/ubetydelig, LN= Liten negativ, MSN= Middels stor negativ, SSN= Svært stor negativ.

6.4 Anbefaling av forvaltningsregime

Basert på resultatene og oppsummeringen i kapittel 5.1 og 5.2 for utredningstema "Forsvaret og annen operativ øvingsvirksomhet", anbefales det at Fylkesmannen tilrår ovenfor Direktoratet for naturforvaltning at Miljøverndepartementet innstiller ovenfor Kongen i Statsråd at de milde vernebestemmelser legges til grunn ved et eventuelt vern.

7 Vernebestemmelsenes ordlyd og forslag til avbøtende tiltak

7.1 Endring av vernebestemmelsenes ordlyd

De frivillige organisasjonene ønsker at ordlyden i pkt. 5.2 a for milde bestemmelser endres. Det foreslås fra dem at forskriftens ordlyd endres, slik at man direkte hjemler øvingsvirksomhet i området gjennom dette punktet. Det vil i praksis si at man ikke trenger å søke for hver gang man gjennomfører øvelser i området. Et aktuelt øvingsområde kan gjerne være nærmere definert på kart eller spesifisert i verneforskriften og gjerne tidsavgrenset til å gjelde vinterhalvåret, siden bruken og behovet er størst da.

Pkt 5.3 i milde bestemmelser: Her er det grunn til å peke på at pkt. 5.3 nevner luftfartøy, og det bør da presiseres i forskriftene at det er landing det er snakk om.

Under strenge bestemmelser er all kjøring i utgangspunktet forbudt (pkt. 6.1). Til forskjell fra milde bestemmelser er ingen typer av kjøretøy spesifisert innledningsvis under punktet 6.3 i strenge bestemmelser. Slik vi tolker pkt. 6.3a, ut i fra hva som står i pkt. 6.2, kan barmarkskjøretøy dermed tillates etter søknad gjennom pkt. 6.3.a. Dette forholdet bør klargjøres i endelig forskrift.

Under strenge bestemmelser, pkt 6.3, bør forskriftene gi unntak for motorferdselforbudet innen nærmer definerte områder på vinterføre. Det er rimelig å anta at tolkningen av strenge forskrifter vil medføre at bruken av området til øvingsformål der motorkjøretøy inngår kan bli ytterligere redusert, samt at mulighetene for å drive slik aktivitet blir mer redusert i forhold til milde vernebestemmelser. Det ser også ut som at verneforslaget legger opp til at motorisert ferdsel kun skal forekomme i vintersesongen (jfr. Teksten i pkt. 6.3.b-d.), og dette bør i så fall komme tydeligere frem i de endelige forskriftene.

7.2 Avbøtende tiltak

Basert på de funn av virkninger og konsekvenser som er gjort, presenterer vi her forslag til avbøtende tiltak, som kan bidra til å redusere de negative konsekvensene av et eventuelt vern.

Forsvaret

- Forvaltningsmyndighetene bør gjøre det mulig for både Forsvaret og andre aktører å sende inn en årlig søknad som inneholder oversikt over planlagt aktivitet innen hele eller deler av det arealet som eventuelt blir vernet. Dette gjelder både milde og strenge bestemmelser.
- Det bør vurderes hvorvidt vernegrensen trekkes parallelt med grensen for sikkerhetssonen (i nordlig retning, mot Heggmotind) til Heggmoen skytefelt. Vi ser at dette forslaget gjør at arronderingen av det foreslåtte utredningsområdet for vern vil bli noe unaturlig.
- Strenge bestemmelser bør kunne tillate lavflyging. Dette vil redusere de negative konsekvensene for Forsvaret betydelig.

Annen operativ- og øvingsvirksomhet

Utrederne mener at de mest aktuelle alternativene for avbøtende tiltak i prioritert rekkefølge i forhold til et eventuelt vern for "annen operativ- og øvingsvirksomhet" er:

- D. Forvaltningsmyndighetene inndeformer i verneforskriftene et areal som er øvingsområde for aktørene, der disse har en generell dispensasjon til å drive øvingsvirksomhet etter fastsatt øvingsplan. Dette gjelder både i forhold til milde og strenge bestemmelser.

- E. Man unntar øvingsområdet i Fridalen fra et vern (se vedlegg 5.). De frivillige organisasjonene og Sivilforsvaret ønsker denne løsningen. Alternativt bør dette området fritas fra vernebestemmelsene i den tiden på året hvor terrenget er snødekt/ det er frost i bakken (jfr. Friluftslovens unntak for ferdsel på innmark)
- F. Man legger opp til så enkle søknadsrutiner som overhodet mulig, helst en samlet søknad i året, for de berørte organisasjonene i området. Det samme gjelder tilbakerapporteringen etter øvelser.

Man vil kunne redusere de negative konsekvensene av et vern for disse frivillige organisasjoner, Sivilforsvaret og Politiet ved å velge alternativ A eller B. Begrunnelsen for disse forslagene er at man ønsker å opprettholde den aktiviteten og virksomhetene man har i området i dag, samt nødvendig infrastruktur (hytte, øvingsområder). Alternativ C vil bidra til å forenkle administrasjonen og tidsbruken på å søke om slik tillatelse for de frivillige organisasjonene ytterligere.

Dersom det ikke tas hensyn til forslag til avbøtende tiltak knyttet opp mot øvingsvirksomheten i Fridalen-området, er det fare for at aktiviteten fra de frivillige organisasjoners side sannsynligvis reduseres og beredskapen vil på sikt kunne risikere å forsvinne. Dette scenarioet kan bli en realitet dersom det blir mangel på godt egnede områder å øve i. Fridalen-området er et godt innarbeidet område hvor hjelpekorpsene har nødvendig infrastruktur og svært egnede områder å trene i. Det har tatt mange år å finne frem til områder med kvaliteter som tilfredsstiller de krav aktørene har til et realistisk øvingsområde. På sikt vil en reduksjon i øvingsaktivitet medføre en svekkelse av lokalkunnskapen og kompetansen til det personellet som skal sendes ut ved en eventuell redningsaksjon.

Bruken av barmarkskjøretøy til øvingsvirksomhet i utredningsområdet for vern er minimal. Som tidligere beskrevet er det aktivitet vinterstid, det vil si snøskuterbruk, som er viktigst å opprettholde for redningsvirksomheten. Aktørene føler at ytterligere innskjerper på dagens praksis skaper mindre forutsigbarhet i deres øvingsplanlegging og vil være et kontinuerlig usikkerhetsmoment mht innhold i gjennomføring av programmerte øvelser.

Referanser

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning (2001). Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Håndbok 18-2001.

NOU 2004: 27. Forsvarets skyte- og øvingsfelt. Hovedrapport fra Det rådgivende utvalg til vurdering av Forsvarets øvingsmuligheter.

Statens vegvesen (2005). Håndbok 140. Konsekvensanalyser (høringsutgave mars 2005).

Muntlige kilder

Daniel Engan, Fauske Røde kors hjelpekorps (FRKH)

Else Johansen, Norske Redningshunder, Søndre Nordland distrikt.

Eldrid Nedrelo, Fylkesmannen i Nordland.

Johan Bakeng, eiendomsforvalter Forsvarsbygg- markedsområde Bodø

Kenneth Windstad, Norske Redningshunder, Søndre Nordland distrikt og FRKH.

Atle Hundeide, Major. Bodø Hovedflystasjon. (Skytebaneforvalter).

Per Arnt Ludvigsen, Fauske lensmannskontor

Rolf Sætorp, Sivilforsvaret i Bodø

Steinar Asp Ormåsen, Bodø Røde kors hjelpekorps

Svein Sørmo, Bodø politistasjon.

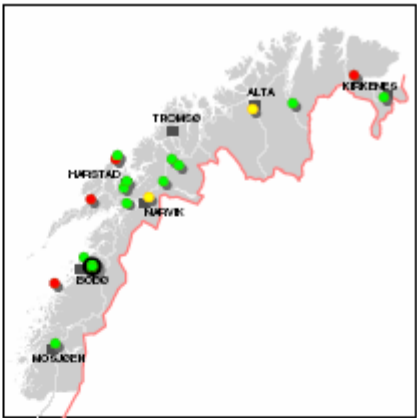
Veronika Ormåsen, Fauske Røde kors hjelpekorps

Vedlegg 1. Heggmoen skytefelt og militæranlegg i området. (NOU 2004: 27)

Vedlegg 2: Oversikt over bruken av Heggmoen skytefelt og fremtidig status (NOU 2004: 27)

Heggmoen	
Fylke Nordland	
Kommune Bødø	
Størrelse 17000 daa	
Etablissementsnr 180468	
	
Type felt	Bakke til luft
Driftsansvarlig	Forsvarsbygg
Våpen	12,7 mm, M72, håndvåpen
Brukere	Luftforsvaret
Bruksvolum	Brukes sporadisk gjennom hele året
Prep.baner/Standpl.	Feltbane-standplasser (8stk)
Feltmessige baner	M72 standplass Sprengningsfelt Blindgjengerfelt for M72 Feltbaner (8 stk)
Skiver	Ingen
Status ihht helhetsplan	Foreslås beholdt/utviklet

Vedlegg 3: Forslag til milde bestemmelser.

Milde bestemmelser

med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5 og 6, jfr. §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøvern-departementet.

§ 1 AVGRENSNING

§ 2 FORMÅL

.....
- Å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur.

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Inngrep i landskapet

1.1 Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Med de unntak som følger av forskriften pkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av bygninger eller anlegg, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, bryting av stein, mineraler og fossiler og fjerning av større stein og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak kan endre landskapet art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger og innretninger
- b. vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper i henhold til forvaltningsplan
- c. drift og vedlikehold av jordbruksarealer der disse er i drift på vernetidspunktet.
- d. anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding på areal som er i aktiv landbruksdrift i dag
- e. vedlikehold av eksisterende veier der de er i aktiv landbruksdrift i dag

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger
- b. gjenoppføring av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade
- c. bygging av bruer og legging av klopper
- d. riving av bygninger som preger landskapets art og karakter
- e. oppføring av nye bygninger som er nødvendige til jordbruksformål der det er aktiv landbruksdrift i dag
- f. uttak av sand/skjellsand til eget bruk
- g. tilrettelegging for vinterveger eller barmarkstransport av tømmer der det er aktiv tømmerdrift i dag
- h. næringsutvikling, herunder havbruksvirksomhet, som ikke er i strid med verneformålet

2. Plantelivet

2.1

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av nye plantearter er forbudt.

2.2

Beite er tillatt. Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere eller forby beite som skader landskapets art og karakter.

2.3

Hogst av ved til eget bruk er tillatt.

2.4

Der det i dag er aktiv landbruksdrift kan skogsdrift og uttak av ved skje i medhold av plan som er godkjent av forvaltningsmyndigheten. En plan skal normalt bygge på følgende retningslinjer:

- lukkede hogstformer bør benyttes
- områder som vesentlig preger skogbildet skal bevares
- bekkedaler, urskogslommer, koller og tiurleiker skal bevares
- edellauvskog og arealer med fuktskog skal ikke hogges
- etablering av ny skog skal fortrinnsvis skje ved naturlig foryngelse
- ved behov kan suppleringsplanting benyttes

3. Dyrelivet

3.1

Jakt er tillatt etter viltlovens bestemmelser.

3.2

Fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeloven.

4. Ferdsel

4.1

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

4.2

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jfr forvaltningsplan.

4.3

Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier eller traseer som er godkjent for bruk i forvaltningsplanen.

4.4

Innenfor nærmere avgrensa deler av utredningsområdet for vern kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

5. Motorferdsel

5.1

Motorferdsel er forbudt på land og i vatn.

5.2 Forbudet i punkt 5.1 gjelder ikke:

- a. motorferdsel ved militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- a. motorferdsel på innmark i forbindelse med drift av jordbruksarealer
- b. bruk av elgtrekk
- c. bruk av motor på båt i forbindelse med fiske i sjø over 2 km²
- d. bruk av snøscooter i forbindelse med reindrift
- e. motorferdsel i forbindelse med skogsdrift som er godkjent ihht pkt 2.4
- f. motorferdsel på veger som er i aktiv landbruksdrift i dag (jf 1.2, e.)

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

bruk av båt med motor, beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy i forbindelse med:

- husdyrhold,
- vedhogst
- storviltjakt
- fiske
- transport av varer inn til hytter og støler
- transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter, klopper o.l.
- øvelsesvirksomhet

6. Forurensing

6.1

Forsøpling og bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt.

6.2

Avfall skal tas med ut av området.

6.3

Unødvendig støy er forbudt. Det er ikke tillatt å bruke motor på modellfly, modellbåt o.l.

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for utredningsområdet for vern.

§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG

Det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av utredningsområdet for vern.

§ 8 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 4: Forslag til strenge bestemmelser.

Strenge bestemmelser

Fastsatt ved kongelig resolusjon av .....med hjemmel i lov av 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 3, jfr. § 4 og §§ 21, 22 og 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1 AVGRENSNING

§ 2 FORMÅL

- Å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur

§ 3 VERNEBESTEMMELSER

1. Landskapet

1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving, utfylling og henleggelse av masse, sprenging og boring, bryting av steiner, mineraler og fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse.

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger
- b. vedlikehold av stier, bruer, skilt og liknende

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. ombygging og mindre tilbygg til bygninger
- b. gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade
- c. bygging av bruer og legging av klopper
- d. oppsetting av skilt og merking av nye stier
- e. oppsetting av gjerder

2. Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet.

Vegetasjon, herunder døde busker og trær, skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

2.2 Bestemmelsen i 2.1. er ikke til hinder for:

- a. bruk av området til beite
- b. skånsom bruk av trevirke til bålbrekking
- c. plukking av bær og matsopp
- d. plukking av vanlige planter til privat bruk

2.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. hogst av ved til hytter, støler og gammer i nasjonalparken.

2.4 Regulering av beite.

Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet.

3. Dyrelivet

3.1 Vern av dyrelivet.

Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vatn er forbudt. Kalking i vassdrag må ha særskilt tillatelse.

3.2 Bestemmelsen i pkt 3.1 er ikke til hinder for:

- a. jakt etter viltlovens bestemmelser
- b. fiske etter lov om laksefisk og innlandsfisk (+ evt. lov om saltvassfiske)

3.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. utsetting av fisk fra lokale fiskestammer hvor dette er gjort tidligere.
- b. kalking av vatn og elver som er nødvendig for å hindre at en art dør ut. Det skal gjennom forvaltningsplanen fastsettes et referanseområde som ikke kan kalkes.

4. Kulturminner

4.1 Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

- a. restaurering og skjøtsel av kulturminner

5. Ferdsel

5.1 Generelt om ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

5.2 Organisert ferdsel

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jfr forvaltningsplan.

5.3 Sykling og bruk av hest

Sykling og organisert bruk av hest er bare tillatt på veier eller traseer som er godkjent for bruk i forvaltningsplanen.

5.4 Regulering av ferdsel

Innenfor nærmere avgrensa deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

6. Motorferdsel

6.1 Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel er forbudt på land og vatn, og i lufta under 300 meter.

6.2 Bestemmelsen i pkt 6.1 er ikke til hinder for:

- a. motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern-, skjøtsel-, oppsyns- og forvaltningsoppgaver
- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med utøvelse av reindrift

6.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. øvingskjøring til formål nevnt i pkt 6.2
- b. bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med husdyrhold, vedhogst o.l
- c. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av varer til hytter og stoler
- d. bruk av beltekjøretøy på vinterføre eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på hytter, klopper o.l.
- e. bruk av beltegående "elgtrekk" eller luftfartøy til uttransport av elgslakt

7. Forurensning

7.1 Forbud mot forurensning

All bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet er forbudt. Avfall skal tas med ut av området.

7.2 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a. bruk av kalk, sand og liknende til snøsmelting

7.3 Støy

Bruk av motordrevet modellfly, modellbåt, isbor o.l. er forbudt

§ 4 GENERELLE DISPENSASJONSBESTEMMELSER

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5 FORVALTNINGSPLAN MV

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon osv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.

§ 6 FORVALTNINGSMYNDIGHET

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for verneforskriften.

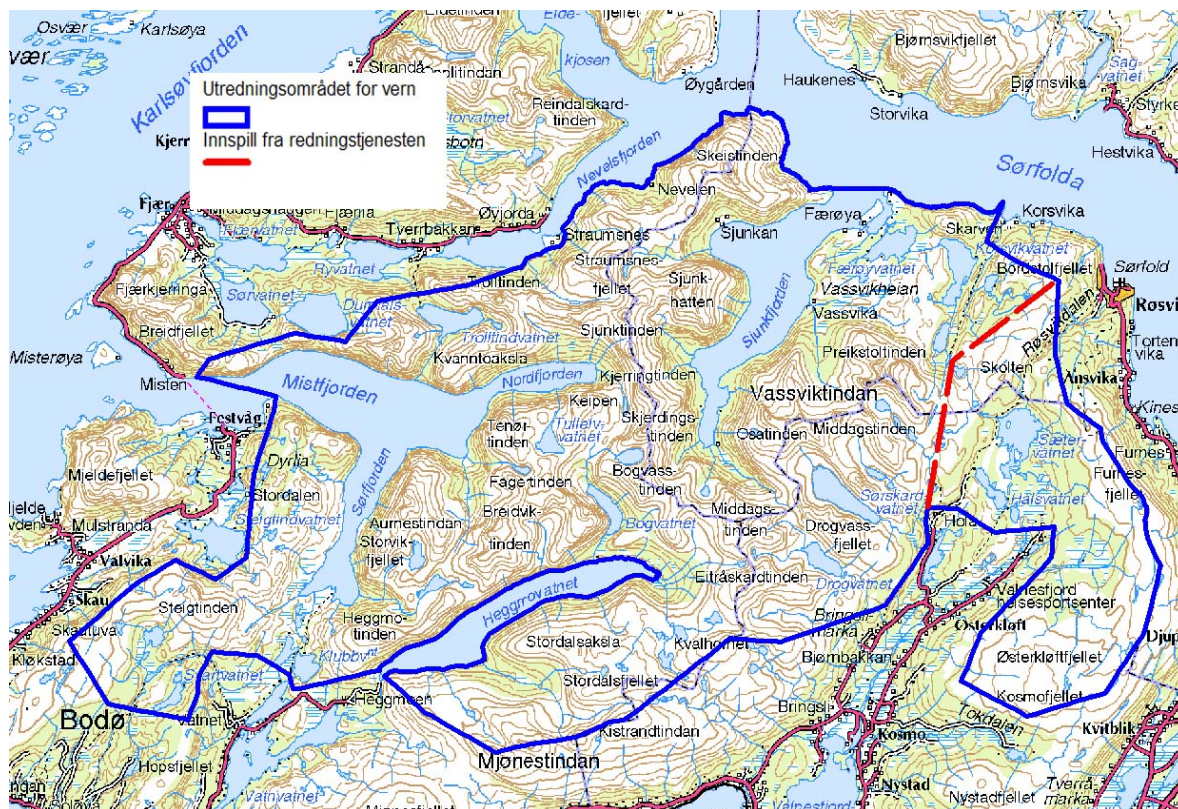
§ 7 RÅDGIVENDE UTVALG

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltning av utredningsområdet for vern.

§ 8 IKRAFTTREDELSE

Denne forskrift trer i kraft straks.

Vedlegg 5: Innspill fra redningstjenesten på endring av vernegrense.

NINA Rapport 78

ISSN:1504-3312

ISBN: 82-426-1621-3

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: 9500 37 687

<http://www.nina.no>